

En innføring i **MARXISME**

Rød Ungdoms grunnsirkel

Denne sida er blank

INNHold

Forord.....	3
Møte 1: Filosofi.....	4
Møte 2: Mot kapitalismen.....	20
Møte 3: Om lovene i kapitalismen.....	36
Møte 4: Imperialisme, krig og fred.....	54
Møte 5: Revolusjon og sosialisme.....	70
Møte 6: Rød Ungdom.....	84

Forord

Hvorfor begynner folk på Rød Ungdoms studiesirkel? For mange er utgangspunktet at de regner seg som progressive, de mener verden ser for jævli ut og ønsker å vite mer, forstå bedre hva som foregår. Dette er viktig, radikale må være kunnskaps-tørste. Skal vi forandre verden så må vi forstå den.

Denne sirkelboka gir ikke svar på alle spørsmål dere vil stille dere, langt i fra. Den går for eksempel lite inn på Norge, dagens krise i kapitalismen osv. Det er begrensa hva vi får plass til, det blir opp til studiesirkeldeltakerne å trekke inn stoff utenfra i innledninger og diskusjoner.

Hvis det er stemning for å gå dypere i stoffet, så har Rød Ungdom et videregående studiesirkelopplegg. Dette går grundigere inn på den marxistiske politiske økonomien, filosofien og historiesynet. Denne boka skal ikke være noe handlingsprogram. Den skal gi en innføring i det mest grunnleggende ved Rød Ungdoms politikk og håper vi, provosere til diskusjon.

Skal dere få til en god sirkel med gode og lærerike diskusjoner, så er det en fordel med en god sirkelbok. Men boka er *ikke avgjørende*. Bare dere kan skape en god sirkel ved å forberede dere godt, notere ned spørsmål og kaste dere frampå i diskusjonene.

Rød Ungdoms formål med å drive studiesirkler er å aktivisere flere, verve flere til organisasjonen. I disse ulvetider er det viktig at ungdom organiserer seg og tar opp kampen. Er Rød Ungdom det riktige alternativet for deg...? Vi håper du vil svare ja på det spørsmålet når du har gått gjennom denne sirkelen.

Lykke til!

Rød Ungdoms sentralstyre sept. —83

Filosofi

Hva er filosofi?

I boka «Filosofiens historie» av universitetsprofessor Arne Næss finner vi følgende definisjon:

Filosofien omfatter menneskenes forsøk på å løse de dypeste og siste spørsmål ikke enkeltvis, men i sammenheng. Filosofien beskjeftiger seg med de mest grunnleggende problemer man kan stille om naturen, mennesket og dets livsførsel. Den søker å bygge opp en livs- og verdensanskuelse som tilfredsstiller tanken.»

Filosofi handler altså om menneskenes forsøk på å finne ut av spørsmål som forholdet mellom tekniska vår og verden rundt oss, forholdet mellom ånd og materie. «Er ånden eller materien det opprinnelige», er et typisk filosofisk spørsmål. «Finnes det noen absolutt sannhet?», er et annet.

Er filosofi viktig?

Filosofi står for mange som noe vanskelig, noe virkelighetsfjernt som bare høyt utdanna folk på universitetene driver med. Dette er ikke riktig. Filosofi er noe alle kan klare å sette seg inn i. Først er filosofi viktig, så viktig at ingen burde stille seg likegyldige til den. Det filosofiske grunnsynet til folk vil være avgjørende for hvordan de nærmer seg politiske problemer og ikke minst hvilke svar de kommer fram til.

La oss ta et eksempel for å vise hva vi mener:

Folk flest ønsker fred. Men de er også enige om at det ikke er nok å ønske fred — noe må gjøres for å hindre krigen for at ønsket om fred skal bli en realitet. Når du handler i forhold til krigsfaren, kan du gjøre ting som hindrer krigen, men du kan også gjøre ting som fremmer krigen. Sjøl om folk ønsker fred og jobber for fred, så kan de handlingene de utfører fremme krigen. Handlingene fører til det motsatte av det som var meningen. Dette skjer stadig, det skjer i politikken, det skjer i dagliglivet ovs.

Skal vi unngå denne typen feilgrep når vi handler så må vi

studere årsakene til at en ting, en prosess oppstår og utvikler seg for på grunnlag av fakta ta tiltak overfor ting som gir den virkningen vi ønsker. Skal vi gjøre noe med krigen må vi vite hvorfor krigen bryter ut. Vi må vite noe om hvorfor kriger bryter ut generelt, og vi må vite noe om den særegne situasjonen vi står i og hvorfor den kan fortelle oss at det er krigsfare. Sann er det også med f.eks. kreft. Veit vi ikke noe om årsaken til sykdommen, kan vi ikke gjøre noe med den.

Dette har med filosofi å gjøre. Forholdet mellom årsak og virkning, forholdet mellom teori og praksis osv. Det er et spørsmål om hvordan vi nærmer oss et problemet, om vi gjør undersøkelser for å finne ut mer, eller om vi f.eks. prøver å få virkeligheten til å stemme med en teori vi har oppe i huene våre.

Hvorfor blir det krig? Er det først og fremst menneskets onde vilje som fører til krig, eller er det økonomiske og politiske forhold? Svaret vi gir på dette spørsmålet vil være avgjørende for hvilke tiltak vi vil gå inn for i kampen for å hindre krigen.

Idealisme og materialisme

Hovedspørsmålet i filosofien er forholdet mellom ånd og materie. Engels — tysk marxistisk filosof, nær medarbeider av Karl Marx — sa det slik:

«Spørsmålet om tenkingas forhold til tilværelsen, om åndens forhold til naturen, er det høyeste spørsmål i hele filosofien. . . . Alt etter som filosofene besvarte dette spørsmålet slik eller slik, delte de seg i to leire. De som hevdet at ånden var opphavet til naturen, som altså i siste omgang mente at verden var skapt på et eller annet vis, utgjorde den idealistiske leiren. De andre som så naturen som det opprinnelige, hørte til de ulike skolene i materialismen.» (Fra «Ludvig Feuerbach og slutten på den klassiske tyske filosofi».)

Ifølge Engels er det altså to hovedretninger innenfor filosofien, idealisme og materialisme. Felles for idealistene er at de ser på tankene, ideene, holdningene, ånden som det første, det styrende, det bestemmende for livet og utviklinga.

Felles for materialistene er at de ser på materien, naturen, utviklinga av produksjonen, det virkelige livet, miljøet, praksis som det grunnleggende og det som bestemmer tenkinga og handlingene våre. Det finnes noen gamle norske ordtak som viser tilbake til den materialistiske måten å tenke på: «Som

En idealist er ikke det samme som en person med høye idealer.

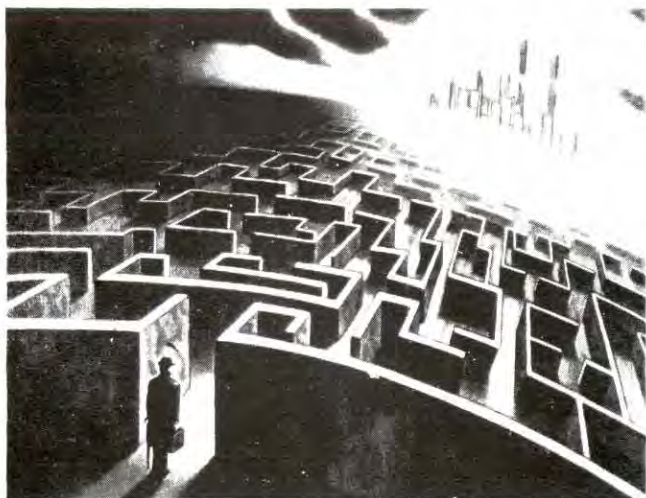
En materialist er ikke en egoist som tenker mest på egen materiell velferd.

man lever er man» og «Du skal ikke skue hunden på hårene». Disse ordtakene viser til viktigheten av å undersøke før en handler.

Vi marxister tilhører den materialistiske leiren. Vi skal ta et eksempel for å prøve å få fram hva dette kan bety i praksis:

Vårt syn er at krig skyldes økonomiske forhold i samfunnet, at rivaliseringa mellom USA og Sovjet skyldes kampen om hvem som skal dominere verden. Denne erkjennelsen fører til at vår kamp mot krigen rettes mot USA og Sovjet sine aggressive politiske, økonomiske og militære utspill.

Et annet syn står for en teori om at krigen skyldes «mistenksomhet mellom landene», «uvitenhet om krigens redsler» osv. Eva Nordland og «Fredskvinnene» hennes står bl.a. for dette synet. Derfor arrangerer de også aksjoner der de henger hvite lakener ut vinduene for å «appellere til det gode i politikerne» og for å «vise hva vanlige folk mener». Derfor marsjerer de til Moskva for «å få vanlige sovjetborgere i tale». Vårt syn er at en sanna analyse og praksis i beste fall tilslører årsakene til krig, i verste fall tjener det krigshisserne. Sanna er det uavhengig av hva de kunne tenke seg å oppnå som enkeltindivider. Det idealistiske og det materialistiske filosofisynet fører i de aller fleste tilfellene til helt forskjellig praksis i den praktiske politikken.

Verden kan være vanskelig å forklare — det er vanskelig å få den fulle oversikten.

Materialisme

«Hvor kommer de riktige tankene fra? Faller de ned fra himmelen? Nei. Er de nedlagt i bevisstheten fra fødselen av? Nei. De kommer fra den sosiale praksis og den alene. De kommer fra tre slags sosial praksis, nemlig kampen for produksjonen, klassekampen og kampen for vitenskapelige eksperimenter.»

Dette sitatet er henta fra en artikkel som Mao Zedong skrev i mai 1963. På en kort og grei måte får han fram det vi marxist-leninister mener om forholdet mellom ånd og materie, og hva vi mener bestemmer tenkinga til folk. Men sitatet inneholder også noe mer, det får fram at vi mener det finnes en sannhet, at det er noe som er sant og noe som er usant. Vi mener at det er sånn uavhengig av hva vi som mennesker måtte føle eller mene. Det finnes en virkelighet. Denne virkeligheten er objektiv, den er sann. Alle våre tanker er utelukkende avspeilinger av denne virkeligheten. De tankene, meningen vi gjør oss opp er mer eller mindre riktige gjenspeilinger av denne virkeligheten. Målet vårt må være å komme nærmest mulig den objektive virkeligheten i tenkinga vår.

Et mål for oss kommunister er å forandre virkeligheten. Skal vi forandre den må vi kjenne den best mulig.

Et eksempel: Vårt mål er at alle mennesker skal få sjansen til å leve et liv i materiell velstand og sosial trygghet. Vi mener at den grunnleggende årsaken til at dette ikke skjer i dag er inndelinga av menneskene i klasser. (Noen få eier produksjonsmidlene og bestemmer over det økonomiske livet. Flertallet er utbytta og undertrykt.) Dette er etter vårt syn sant — det er objektivt. Derfor må vi, for å forandre virkeligheten, drive klassekamp mot borgerskapet og på lang sikt kjempe for å oppheve klasseinndelinga.

En objektiv lov er en lov som virker i den objektive verden rundt oss uavhengig av om vi har blitt klar over loven subjektivt (i hodene våre).

Kunnskapsteori

Men hvordan skaffer vi oss kunnskap om virkeligheten? Hvordan kan vi vite om en bestemt oppfatning er riktig eller ikke? Helt kort så kan vi forklare vårt syn sånn:

Den mest grunnleggende virksomheten menneskene driver er produksjoenen. Gjennom denne virksomheten opparbeider menneskene seg gradvis økende forståelse for naturen, samfunnet og forholdet mellom menneskene og tinga rundt oss.

Studier av historia lærer oss at menneskenes produktive virksomhet har utvikla seg gradvis fra et lavt til et stadig høye-

re nivå, menneskenes kunnskaper har utvikla seg parallelt med denne nivåhevinga av produksjonen. Men menneskenes sosiale praksis er sjølsagt ikke begrensa til virksomhet i produksjonen. Som et sosialt individ deltar mennesket i alle former for samfunnsliv, sånn som klassekamp, politisk arbeid, kulturelt arbeid, forskning osv. På denne måten kommer menneskene fram til mange ulike forståelser for de forskjellige foreteelsene i samfunnet og naturen.

Kunnskap oppstår altså gjennom praksis, sånn som produktivt arbeid, politisk kamp, vitenskapelige eksperimenter osv. Ut i fra denne kunnskapen utarbeides det nye oppfatnin-

ger, nye teorier som i neste omgang prøves i praksis. Derfor så sier vi også at praksis er kriteriet på sannhet. Bare praksis kan vise oss om teorien vår er riktig eller gal.

Dette er kanskje vanskelig å forstå når det gjelder politiske spørsmål, men forholdsvis lett å forstå når det gjelder vitenskapelige eksperimenter. Alle forskere utarbeider teorier på grunnlag av kjente data, tidligere eksperimenter osv, som de så prøver i praksis, dvs. de eksperimenterer. Dersom eksperimentet gir det forventede resultatet er teorien deres bekreftet og kunnskapen innafor faget har kommet ennå et hakk videre, nærmere den objektive virkeligheten.

Teoriene til menneskene bekreftes altså først når de oppnår de resultatene de ønsker i praksis, enten det nå er i produksjonen, i klassekampen eller i forskningen. Dersom vi skal lykkes i det arbeidet vi gjør så må ideene våre stå i samsvar med virkeligheten, vi må få kartet til å stemme med terrenget. Dersom dette ikke skjer så vil det bli gjort feil. I neste omgang vil vi dra lærdom av de feila vi gjør og korrigere sånn at teoriene våre, ideene våre stadig blir mer i samsvar med virkeligheten, vi tilpasser kartet terrenget. Det er dette som menes med uttrykkene «nederlag er mor til framgang» og «av skade blir man klok». Følgelig blir riktigheten av en teori ikke bestemt ut fra personlige følelser, men ut fra objektive resultat i praksis.

Idealisme

Vi har sagt at praksis er kriteriet på sannhet. Kan vi gjennom praksis vise at materialismen er sann og idealismen er feil? Ja, det kan vi. Vi vil påstå at historia, vitenskapen og det virkelige livet bekrefter materialismen. Vi vil påstå at bruk av materialismen på historia og menneskesamfunnets utvikling bekrefter materialismen og viser at idealismen er feil. I denne omgang er vi nødt til å begrense oss til å ta for oss religionen for å vise dette.

Religion = idealisme

All religion hører til den idealistiske retningen innenfor filosofien. Alle religioner rekner ånden som det opprinnelige, overordna materien. Dette gjelder også for «vår egen» religion, kristendommen. I Johannes evangelium heter det blant annet: «I begynnelsen var Ordet, og Ordet var hos Gud, og Ordet var Gud» (Joh. 1.1). I 1. mosebok heter det: «Og jorden var øde

og tom, og det var mørke over det store dyp, og Guds ånd svevde over vannene» (1.mos. 1.2). Den religiøse oppfatninga går altså ut på at det er en gud, en verdensånd som har satt det hele i gang, som har skapt liv og materie. Vi skal ikke begynne å legge ut om vårt syn på dette, vi skal heller ikke komme noe inn på Darwins utviklingslære eller lignende. Men vi skal ta for oss et eksempel fra bibelen og med utgangspunkt i det prøve å vise at Bibelen sjøl er et produkt av den materielle og kulturelle utviklinga og på ingen måte er Guds ord sånn som vi er opplært til å tro.

«God og allmektig»

Den kristne guden skal være både god og allmektig etter det vi hører. Hvordan kan den være begge deler på en gang? Dersom Gud er allmektig burde han jo kunne gjøre noe med all faenskapen på jorda. Dersom han kunne, men ikke gjør noe, så kan han umulig være god. Etter vår mening så må han enten være god eller allmektig. Er Gud allmektig, så kan han umulig være god, og er han en god gud så kan han ikke ha særlig mye makt!

Hvordan har dette ulogiske gudsbegrepet (både god og allmektig) oppstått? Problemet, paradokset, har oppstått fordi

Når oversikten og forklaringene mangler er det nærliggende å søke hjelp fra oven.

kristendommen har slått sammen to forskjellige gudsbegreper, det nytestamentlige og det gammeltestamentlige. Den gamle guden var ikke god, men var bare logisk. Jahve var et speilbilde av den gamle patriarken, han skulle ikke være god, men streng og rettferdig. Med jevne mellomrom arrangerte han da også masse mord i stor skala. Tenk bare på syndefloden og Sodom og Gomorra!! Dette var jo ganske allmektig, men kom ikke å si at det var særlig godt! Guden i det gamle testamentet er den «store, mektige og forferdelige gud, som ikke gjør forskjell på folk og ikke tar i mot gaver» (5. mosebok 10,27). Barmhjertighet, menneskeverd og lignende moralske begreper preger ikke moselovene, og kunne heller ikke gjøre det bl.a. fordi det patriarkalske nomadesamfunnet og de bysamfunnene som ble bygd opp seinere hadde en slaveøkonomi.

Religionen på denne tida var en avspeiling av disse forholda. Den skulle tjene til å opprettholde og forsvare slavesamfunnet. Det som oppstår med kristendommen er egentlig en ny religion. Den oppstår innenfor det gamle samfunnet og er en fortsettelse av den gamle trua: Men både gudsbegrepet og menneskesynet er i virkeligheten noe helt annet. Ideer om at slaver og kvinner var likestilte med frie menn, nestekjærlighet osv. oppsto spontant og spilte en sentral rolle i den nye religionen. De første kristne menighetene samla da også mye kvinner og slaver rundt seg. Den tidlige kristendommen kan vi trygt si hadde et fanatisk underklassepreg over seg. Vi skal ikke gå noe grundig inn på det her nå, men nøye oss med å påstå at dette ikke bare hadde sammenheng med den allmenne motstanden mot romerrikets overherredømme og undertrykking, men også med at det på denne tida var under oppseiling en dypere krise i slaveøkonomien.

Vi kunne dratt fram flere eksempler fra Bibelen, vi kunne skrevet mer om kristendommens historie, også fram til i dag, men mener at vi har fått belyst det vi mener:

— Bibelen er en opphoping av skrifter fra forskjellige kulturer, fra forskjellige samfunn og forskjellige tider.

— De forskjellige skriftene i Bibelen er en avspeiling av de materielle forholda de ble skrevet under.

— I hovedsak har kristendommen vært et forsvar for og tjent til å opprettholde de rådende forholda. Når det har kommet endringer i nærings- og samfunnsliv, så har også de rådende religionene forandret seg. Religionen har utviklet seg *i tråd*

*Patriarkat.
Samfunnsform der
all myndighet lå hos
patriarken
(stamfaren, den
eldste mannen i en
storfamilie).*

*Nomadesamfunn.
Stammesamfunn
som stadig flytter,
f.eks. til nye
beitemarker.*

med menneskesamfunnet.

— Det er menneskene som har skapt gud i sitt bilde, ikke omvendt.

Nye tider — nye guder

Vi behøver ikke å gå til Bibelen for å finne belegg for dette religionssynet. Antropologer og andre forskere har studert religionsutviklinga til andre folkeslag, så vi veit i dag ganske mye om hvordan gudsbegrepa har oppstått og utvikla seg gjennom tidene. De første gudene var fjell, elver, steiner eller andre ting som ble tillagt personlige egenskaper og som det gjerne ble ofra til. Seinere ble gudene mennesker, eller overmennesker som kriga og festa, elska og drakk. De norrøne og greske gudene er eksempler på denne typen guder.

Den kristne guden som fram til våre dager var en relativt konkret gud, er i dag redusert til en allestedsværende ånd. En ånd som er overalt og ingen steder, som er i himmelen, og inne i oss alle. For andre så er «Guden» mystiske krefter fra verdensrommet, som i astrologien eller spiritsmen. For andre så er

Men hjelpa fra oven fanger tenkinga og hindrer menneskene i å frigjøre seg med egne krefter.

de høyst levende, og teknisk avanserte vesener som flyr rundt i verdensrommet med flyvende tallerkener. Nye tider oppstår — nye guder oppstår. Før var det teknisk umulig å tro på guder i romskip, i dag er det vanvittig å begynne å be til Odin og Tor.

Agnostisisme

Javel, alt er bra så langt vil mange si, det er umulig å bevise at gud eksisterer, men det er like umulig å bevise at han ikke eksisterer. Denne «en kan ikke bevise verken det ene eller det andre»-retninga, kaller vi agnostisisme. Agnostisismen tar angivelig ikke stilling mellom idealisme og materialisme, men er i praksis et forsvar for idealismen i og med at den stiller seg i veien for en konsekvent religionskritikk. Agnostisismen har gått på limpinnen til de religiøse ved å begynne å lete etter et negativt gudsbevis. Så lenge det finnes en stein igjen i verdensrommet som ikke er endevendt vil de religiøse si: Gud var ikke på Olympen, han var ikke i Uppsala, men kanskje han sitter og ser på oss fra stjerna Alfa Centauri... Agnostikerne må dra på romferder for å bevise at han ihvertfall ikke var der. Men han kan jo være et annet sted...

Se på dette på en annen måte: Når vi vet at Walt Disney har skapt Donald Duck og Andeby i sin egen fantasi, så behøver vi ikke å sende ut ekspedisjoner for å leite opp denne byen. Vi vet hvor den er. En parallell til dette: Når vi vet, når vi kan påvise at menneskene har skapt gud i sin tankeverden, så behøver vi ikke noen håndfaste beviser på at han ikke eksisterer.

Hvorfor kan vi si at det er tilstrekkelig å vise at gud er noe menneskene har skapt?

Krise og religion

Vi mener at det er viktig å ta stilling til om gud har skapt oss, eller om det er menneskene som har skapt gud. Vi mener at det er viktig å ta stilling til om det finnes en verdensånd, eller om vi er våre egne herrer. Om vi er et resultat av en lang utviklingsprosess eller ikke. Vi mener kort og godt det er viktig å tilbakevise idealismen uansett hvilken drakt den kler seg i. At dette er viktig kan vi se ikke minst ut fra den tida vi sjøl lever i med økonomisk krise og trussel om verdenskrig. I krisetider får «gamle» religioner vind i seila og nye dukker opp.

At folk for flere hundre år siden var religiøse, var ikke det minste rart. Folk hadde lite kunnskap om seg sjøl, naturen og samfunnet — gudene trengtes for å forklare det uforklarlige. At det fortsatt finnes ting vi ikke kan gi forklaring på, at det

fortsatt finnes fenomener som virker merkelige, er ikke noe argument for å begi seg ut på gude- og åndedyrking.

Vi som lever i 1980-åra roser gjerne oss sjøl for at vi lever i en opplyst tid. Og på en måte så gjør vi sjølsagt det. Aldri har menneskeheten hatt så store kunnskaper som i dag. En kunnskapsmengde som bare vokser. Men til tross for dette, midt oppe i de store vitenskapelige nyvinningene blomstrer forskjellige religioner opp. Den nye karismatiske bevegelsen, tilslutning til østens religioner, spiritisme, UFO-religioner, astrologi... osv.

FOTO: KLASSEKAMPEN

Tyske forskere peker på at det er en markant økning i trua på at det finnes et liv etter døden, i trua på sjelevandring, og i trua på kommunisering med døde. Når det gjelder årsakene til denne utviklinga har de samme forskerne følgende forklaring: Krise og usikre tider. De religiøse vil sjølsagt juble og vise til det grunnleggende behovet for religion hos folk. Det finnes nok et sånt behov, men neppe på den måten de religiøse hevder. Når folk føler seg maktesløse og står overfor krefter de verken forstår eller kan kontrollere, så bruker mange religionen som en erstatning, et innbilt holdepunkt i en kaotisk verden. Sjøl om kunnskapsmengden er større enn noen gang, så opplever menneskene mange trusler de ikke kjenner årsakene til: Trusselen om atomkrig, økologiske katastrofer, økonomiske kriser, massearbeidsløshet. I den forstand dekker religionen et behov. Men det vil bli en falsk trygghet, ikke noe virkelig trygghet. Det blir flukt fra virkeligheten i stedet for innsikt i den. En sutteklut. Problemene mystifiseres, klasseforholda tilsløres, oppmerksomheten blir leda bort fra kapitalismen og imperialismen. På denne måten hindrer religionen menneskeheten fra å oppnå virkelig erkjennelse av årsakene til samfunnsutviklinga, årsakene til kriser, kriger osv.

Dialektikk

Til slutt i dette møtet vil vi ta for oss dialektikken. Den marxistiske materialismen er dialektisk. Dette betyr at vi erkjenner at det finnes motsigelser i alle ting og at det er kampen mellom de to sidene i motsigelsene som driver utviklinga framover.

At vi er dialektiske materialister betyr ikke noe annet enn at vi betrakter den materien vi undersøker som en materie i bevegelse, ikke som en stivna materie som ikke utvikler seg. Det som *er* i dag, vil ikke være det samme om en uke. Det kan til og med ha forandra seg til noe helt annet. Et samfunn kan for eksempel på en uke forandre seg kvalitativt fra å være et kapitalistisk samfunn til å bli et sosialistisk samfunn. Ting forandrer seg raskt, og kan altså også forandre seg til noe kvalitativt forskjellig fra hva det var.

Det sier seg sjøl at det ikke er nok å bare være materialist. Det er sjølsagt helt grunnleggende at du forstår betydninga av å undersøke materien (saken) for å finne ut mest mulig om den, men du kan komme ut å kjøre hvis du ikke studerer den

Dialektikk:
Står i sammenheng med det greske ordet dialog som betyr samtale, diskusjon. I klassisk gresk filosofi betydde ordet dialektikk bl.a. at en gjennom diskusjon avdekka uenigheter osv.

som en prosess. Som en ting som utvikler seg. Det er nødvendig å ha kunnskap om en tings sammensetning og utvikling for å kunne handle riktig i forhold til den.

Det allmenne og det særegne ved motsigelsen

Det finnes ingenting som ikke inneholder motsigelser. Uten motsigelser ville ingenting eksistere. Det er som vi har vært inne på før motsigelsene og de to sidene i motsigelsene som driver utviklinga framover. I for eksempel krig har vi motsigelser mellom angrep og forsvar, framrykking og retrett, seier og nederlag, alle gjensidige foretelser. Det ene kan ikke eksistere uten det andre. De to sidene i en motsigelse står i motsetning til hverandre samtidig som de er gjensidig avhengig av hverandre. Dette utgjør en tings helhet, og driver utviklinga av den framover.

Det allmenne ved motsigelsen er at det er motsigelser i alle ting. Det særegne ved motsigelsen er at den hele tida vil ta forskjellige former, ha forskjellige egenskaper og utvikle seg forskjellig. Like sikkert som at det er motsigelser i alle ting er det at de skiller seg fra hverandre. Ta for deg f.eks. en stein og et egg. Begge inneholder motsigelser, det er det allmenne. Men disse motsigelsene er ikke like, det er ikke de samme motsigelsene i en stein som i et egg. Utsetter du en stein for sterk varme, så vil den sprekke. Koker du et egg i 10 min. vil det bli hardkokt, gjør du det samme med en stein, vil det ikke skje noen særlig forandring. Holder du et egg under den riktige temperaturen en viss tid, og egget er befrukta, så vil det bli til en kylling. En stein kan aldri bli til en kylling. Ting reagerer forskjellig på ytre påvirkning, fordi de inneholder forskjellige motsigelser. De indre motsigelsene er grunnlaget for all forandring, den ytre påvirkninga kan bare føre til forandring innafor de rammene de indre motsigelsene setter. Derfor er det viktig for oss å kjenne de indre motsigelsene i en prosess. Kjenner vi disse kan vi lettere påvirke utviklinga i den retning vi ønsker.

Metafysikken står i direkte motsetning til dialektikken på disse områdene. For det første ser metafysikken på ting som isolerte og uforanderlige. Den eneste forandringa de kan innrømme er forandring i form av økning eller minsking, eller forflytting i rommet. For det andre mener metafysikerne at årsaken til disse bevegelsene ligger utenfor tingen sjøl. Det er for dem den ytre påvirkninga som driver fram utviklinga.

Hovedmotsigelsen

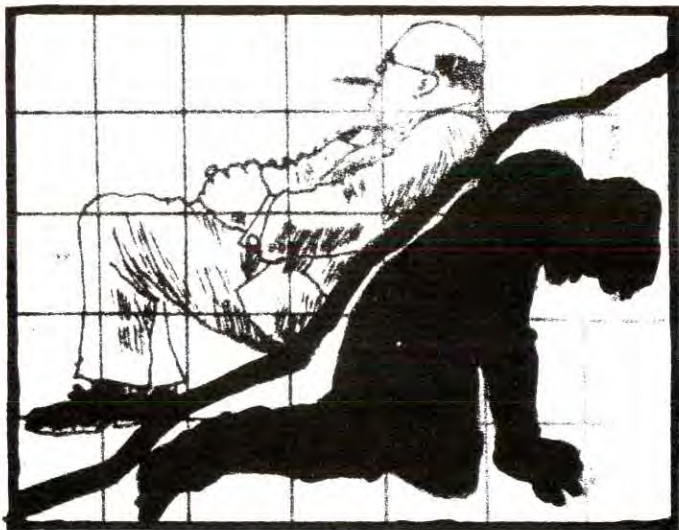
Det finnes mange motsigelser i en sammensatt tings utviklingsprosess. En av disse er det vi kaller hovedmotsigelsen. Med det mener vi at det alltid vil finnes en motsigelse som spiller en viktigere rolle enn de andre motsigelsene, og som i større grad vil virke inn på utviklinga og eksistensen til de andre. Hva som er hovedmotsigelsen kan forandre seg.

I det kapitalstiske samfunnet går hovedmotsigelsen mellom arbeiderklassen og borgerskapet. Utviklinga i kampen mellom disse to hovedklassene bestemmer og virker inn på alle de andre motsigelsene i samfunnet. Sånn var det også i Norge i 1930-åra.

Men i og med tyskernes okkupasjon, forandra hovedmotsigelsen i Norge seg. Hele den tyske okkupantmakta og dens støttespillere sto i skarp motsetning til hele det norske folket. Denne motsigelsen prega samfunnslivet, den var blitt hovedmotsigelsen. Når tyskerne ble kasta ut, endra hovedmotsigelsen seg til igjen å gå mellom arbeiderklassen og borgerskapet.

Hovedsida i en motsigelse

I alle motsigelser er en av sidene hovedsida, dvs. at den spiller en overordna og ledende rolle. Dette er heller ikke noe som står stille, de to sidene kan skifte om å være hovedsida. La oss ta et eksempel med utgangspunkt i krigsfaren og rivaliseringa mellom supermaktene USA og Sovjet. USA og Sovjet har lenge vært de to sterkeste maktene på jorda og vi kan trygt si at det er store motsigelser mellom dem. I 60-åra var USAs overlegne

styrke hovedsida i denne motsigelsen. USA var langt sterkere økonomisk, politisk og militært enn Sovjet. Langt på vei kunne de gjøre som de ville. Men etter hvert svekkes USAs stilling. De har store økonomiske problemer og blir kasta ut av land etter land (Indo-Kina, Eitopia, Iran, osv. . .) På samme tid styrker Sovjet seg økonomisk og militært og skaffer seg innpass i en rekke land bl.a. en del steder der USA er kasta ut. Hoved-

sida i motsigelsen mellom USA og Sovjet er i ferd med å skifte, eller har skifta. USA er historisk sett på tilbakegang, mens Sovjet styrker seg, går fram. En sånn erkjennelse må nødvendigvis få stor betydning for hvilken politikk vi fører i kampen mot krigen. All historisk erfaring viser oss at det er de oppadstigende stormaktene som er de mest aggressive og den sannsynlige krigsutløseren, altså Sovjet. Derfor må vi rette mest skyts mot denne supermakta (uten å glemme den andre).

Studer den dialektiske materialismen

Opp mot idealismen stiller vi altså den dialektiske materialismen. Denne er vitenskapelig og kritisk. Den nøyer seg ikke med å gripe en tanke, idé som høres flott ut, den går til de materielle årsakene, studerer disse og utformer teoriene på grunnlag av kunnskap om tingenes tilstand og utvikling. Ved å avdekke de samfunnsmessige og økonomiske lovene som hersker i et samfunn, så kan den også an vise hva som må til for å forandre det i en bestemt retning. Derfor er også borgerskapet redde for den marxistiske filosofien (den dialektiske materialismen), for den er med på å avdekke en del forhold som borgerskapet gjerne så forble skjulte.

Vi vil forandre verden, da må vi skaffe oss kunnskap. Vi må forstå hvorfor verden er sånn som den er, og hvordan den utvikler seg. Den dialektiske materialismen er det redskapet vi bruker når vi skal tilegne oss denne kunnskapen og utvikle politikk for å forandre verden. Den dialektiske materialismen er et effektivt våpen mot undertrykking som alle progressive mennesker burde lære seg å kjenne og bruke.

Studiespørsmål

1. Gå gjennom vanskelige ord og spørsmål til teksten.
2. Hva skiller en materialistisk og en idealistisk oppfatning av verden? Trekk fram noen eksempler på ikke religiøse idealistiske retninger fra nyere tid. Hva er idealistisk politikk?
3. Hvorfor blir mennesker religiøse? Finnes Gud, eller er guder skapt av menneskene?
4. Hva betyr det å være dialektisk?

Mot kapitalismen

Mange mener at kapitalismen, det økonomiske systemet som rår i dag, er et solid system som har vist en fantastisk evne til å overleve. Og på en måte er dette rett.

Den har vært dyktig til å fornye seg, utvikle produksjonen, produsere mange og ulike vareslag osv. osv. Men, først og fremst har kapitalismen vist en enestående evne til å rote seg opp i problemer for menneskeheten. Kapitalismen har som verdenssystem eksistert i mindre enn 100 år. På denne tida har den fått til to verdenskriger, mange hundre mindre kriger, 15—20 økonomiske kriser, og det har vært mange sosialistiske revolusjoner. Og i dag: Millioner dør hvert år av sult, flere hundre millioner mennesker er arbeidsløse, naturen og miljøet er trua av forurensingskatastrofer. Kort sagt: Verden har aldri før vært så kaotisk, menneskeheten har aldri før stått overfor så mange problemer som den gjør nå. Og det vil sannsynligvis bli verre. . .

De kommende 20—30 åra vil føre med seg enorme endringer i næringsliv og samfunnsliv.

— I år 2000 vil verdens befolkning ha økt fra 4 milliarder i 1975 til over 6 milliarder. 90% av tilveksten vil komme i utviklingslanda.

— Gapet mellom de rike og de fattige land vil bli større.

— Verdens matvareproduksjon vil øke med mindre enn 15% pr. hode fram til år 2000. Mesteparten av økinga vil komme i de rike landa. I sør-Asia, Midtøsten og i u-landa i Afrika vil matinntak pr. innbygger knapt øke, eller snarere falle under dagens utilstrekkelige nivå. På samme tid vil realprisene på matvarer fordobles.

— Vannmangel i visse områder vil bli mer alvorlig. Bare befolkningsveksten i perioden fram til år 2000 vil bety at vannbehovet fordobles i halvparten av verden. I mange utviklingsland vil vanntilgangen bli stadig mer problematisk som et resultat av omfattende ødelegging av skogsområder. Utvikling av nye vannkilder vil bli dyrere overalt.

— Store tap av verdens skoger vil fortsette de neste 20 åra ettersom etterspørselen etter treprodukter og ved til brensel stiger. I år 2000 vil bortimot 40% av det nåværende skogdekket i utviklingslanda være borte.

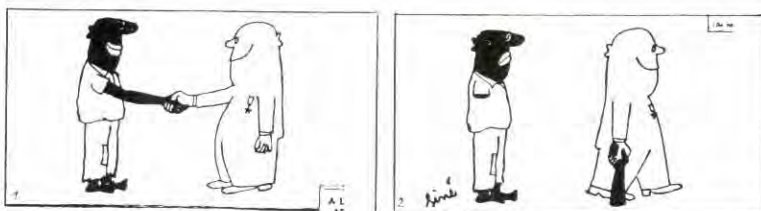
— Alvorlige ødeleggelser av jordbruksland vil skje over hele verden, som et resultat av erosjon, tap av organisk stoff, uttørring, økende saltholdighet. Utbredelsen av ørkener og ørkenaktige områder vil øke.

— Forurensinger i lufta kan føre til atmosfæriske forandringer som alvorlig kan endre klimaet på jorda fram mot år 2050. Sur nedbør truer innsjøer, våtmarker og avlinger. Radioaktive og andre farlige materialer betyr økende helseproblemer i en rekke land.

— Utrydding av plante- og dyrearter vil øke drastisk. Hundretusener av arter, kanskje så mye som 20% av alle arter på jorda vil forsvinne.

Dette er bildet av jordas framtidsutsikter fram mot år 2000 som tegnes i den såkalte «Carterrapporten», en rapport på til sammen over 700 sider utarbeida av framstående amerikanske vitenskapsmenn på ulike områder. Det er dette som vil skje dersom de nåværende utviklingstendensene i verden får fortsette. Og de kommenterer sjøl funnene slik:

«Kraftige, bestemte nye initiativer er nødvendige dersom økende fattigdom og menneskelig lidelse, miljøødeleggelser og internasjonal spenning og konflikter skal kunne forhindres. Det er ingen raske løsninger. De eneste løsningene på problemene med befolkningsøkning, ressurser og miljø er komplekse og langsiktige. Disse problemene er uløselig knyttet sammen med noen av de vanskeligste og mest vedvarende problemene i verden — fattigdom, urettferdighet og sosial konflikt. Nye og fantasirike ideer, og vilje til å handle på grunnlag av dem — er helt nødvendig.»

Kapitalismen må avskaffes

«Carterrapporten» legger fram mye nyttig materiale om situasjonen i verden i dag og framtidsutsiktene. Og det er opplagt at kommentaren om at «kraftige, bestemte nye initiativer er nødvendige» for at utviklingen skal snu er helt rett. Men hva slags initiativ vil det nok være uenighet om. «Carterrapporten» reiser ikke spørsmålet om selve det økonomiske og politiske systemet. Vårt syn er at få eller ingen av de problemene som rapporten streker opp kan løses innadfor systemets rammer. Kapitalismen *forutsetter* at mennesket blir undertrykt og utbytta for at den sjøl skal eksistere. Kapitalismen må avskaffes dersom menneskeheten skal få det bra.

Kapitalismen — et verdenssystem

Norge er kapitalistisk. Norge er også et av de rikeste landa på jorda. Kapitalismen i Norge er faktisk ganske idyllisk sammenligna med det kapitalistiske India eller det kapitalistiske Sovjet eller det kapitalistiske Chile. Mange påstår at kapitalismen er bra og tenker nettopp på Norge.

Men det de fleste glemmer er at Norge ikke representerer «gjennomsnittskapitalisme» — snarere tvert i mot. Gjennomsnittskapitalismen er mye mer likt det fascistiske Chile eller konkursramma Tanzania. Vi kan si at et land som representerer gjennomsnittskapitalismen er ganske fattig, dvs. flertallet av menneskene i dette landet er ganske fattige. Det er mye analfabetisme der, det blir mye mer utbytta av de rike kapitalistiske landa (som f.eks. Norge), og borgerskapet styrer med en større eller mindre grad av terror. Så alt i alt — den norske kapitalismen er tross alt idyllisk... så lenge *det* varer.

Spørsmålet er om dette er noe argument for fortsatt kapitalisme i Norge. Vi vil svare nei. Norge er en del av et kapitalis-

tisk verdenssystem. Vi utgjør en — 1 — promille av jordas befolkning. Norge importerer godt over 40% av de varene vi trenger. Om vi kutta ut all import ville vi ikke lenger ha biler, vi ville ha mista en rekke råvarer til industrien, vi ville ikke lenger ha bomullsklær, vi måtte halvere forbruket vårt av brødkorn, kaffe og te ville forsvunnet osv. osv. Kort sagt: Vi ville fått et annet Norge. Følgelig kan Norge bare forstås som en del av det kapitalistiske verdenssystemet. Dersom det kapitalistiske verdenssystemet er liv laga er sikkert også kapitalismen i Norge liv laga. Om kapitalismen i resten av verden går til helvete kan vi ikke forstå noe annet enn at kapitalismen i Norge også vil gå til helvete.

Økonomien i de ulike landa er sammenfiltra med økonomien i andre land. Økonomien i et land virker inn på økonomien i en rekke andre and osv. Dette gjelder også for Norges økonomi.

Det er viktig å ha mye kunnskap om norsk virkelighet, men for å forstå hvorfor verden er sånn den er, for å forstå hvorfor kapitalismen fører med seg kriser og krig, så må vi se på verden under ett. Kapitalismen er et verdenssystem. Skal vi undersøke dets lover, dets utviklingstendenser, så må vi ha hele verden som vårt «laboratorium». I neste omgang kan vi undersøke hvordan disse lovene virker i Norge konkret.

Kapitalisme er . . . (en kort definisjon)

Kapitalisme er ikke det at arbeidsfolk har TV, bil og hytte på fjellet. Kapitalisme er heller ikke at enkelte arbeidere tjener flere hundre tusen kroner i året. Kapitalisme er ikke det at folk eier sitt eget hus. Tvert om. Kapitalisme forutsetter at det store flertallet ikke har eiendom i form av skoger og fabrikker, men at flertallet er eiendomsløse i den forstand at de ikke eier produksjonsmidler og har bare arbeidskrafta si å selge. At et mindretall eier produksjonsmidlene og at flertallet lever av å selge arbeidskrafta si — det er kapitalisme.

Kapitalisme betyr at den viktigste virksomheten i samfunnet, nemlig produksjonen, er styrt utifra ønsket om maksimalprofitt, uansett om denne bedriften er privateid eller stats-eid. Disse bedriftene produserer for et marked, og konkurrerer der med andre bedrifter for å oppnå høyst mulig profitt.

Følgene av dette er at vi lovmessig får en knivskarp og umenneskelig konkurranse om råvarer, markedsandeler og ar-

beidskraft. I denne konkurransen er det noen som vinner, og noen som taper og dermed går konkurs. De som vinner får større og større økonomisk og politisk makt. Det er jungellova «drep eller bli drept» eller «vinn eller forsvinn», som rår.

I kjølvannet av denne konkurransen, av dette profittjaget, får vi økonomiske kriser, arbeidsløshet, miljøkatastrofer, og krig.

Stemmer dette? Er dette rett? Les videre og bedøm sjøl. Vi vil etter hvert vise at dette er rett. Først ved hjelp av noen eksempler, seinere gjennom en helhetlig analyse.

HVIS DU VIL HJELPE
OSS MED Å BEDRE
INDUSTRIENS KONKUR-
RANSEEVNE MÅ DU GJØRE
AKKURAT SOM VI SIER.

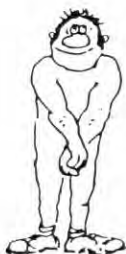
GI LØNNA
DI TIL-
BAKE TIL
ARBEIDS-
GIVEREN.

GODTA
REDUSERTE
SOSIALE
TJENESTER.

GÅ
ARBEIDSLØS

-Har vi fått
opp konkur-
ranseene
nå?

NEI!
DU MÅ OFRE ENDA
MER FOR Å
REDDE ARBEIDS-
PLASSENE!

Eksempel 1. Verdens matvareproblemer

Her i Norge tar vi mye mat og god mat som en selvfølge. Flertallet av menneskeheten kan dessverre ikke gjøre det. Av et flertall på vel 4 milliarder mennesker, lever ca. 1 milliard på sultegrensa og lider under konstant underernæring. Det blir fra pålitelige kilder hevda at oppunder 50 millioner mennesker dør hvert år av sult eller sykdommer forårsaka av sult. Dette er store tall som er vanskelig å fatte, men dersom dette hadde skjedd i vår del av verden hadde det betydd at alle folka i Norge, Sverige, Finland, Danmark og halve England hadde dødd av sult det første året. Neste år hele Frankrikes folk, osv. Dette er tall som sjokkerer, men først og fremst bør slike fakta få oss ti å undersøke hva som skjer, hvorfor det skjer, og prøve å gjøre noe med det.

Nok mat, men...

Og vi veit at i dag blir det produsert nok mat til at alle folk kunne ha spist seg mette hver dag dersom maten hadde blitt fordelt riktig. Vi veit også at de aller fleste landa i verden, også de landa som er mest ramma av sulten, har naturlige forutsetninger til å bli sjølberga. I tillegg veit vi at mange av de hardest ramma landa *eksporterer* store mengder mat, bl.a. til Norge.*)

Hvorfor er det da likevel så mye sult? Forklaringa er faktisk like kort som den er enkel: *Mat er en vare*. Det er det hele.

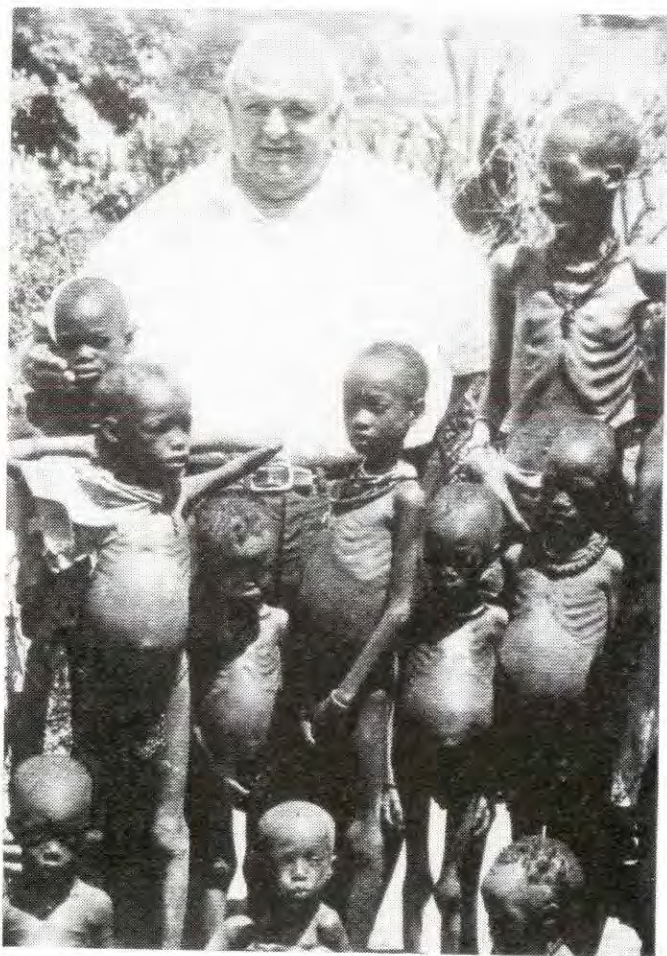
En vare er et produkt som blir produsert for salg på et marked. Motivet for den kapitalisten som produserer varen er å få størst mulig fortjeneste. Denne fortjenesten bruker han til å produsere mer varer, og også til å rasjonalisere eller utvide bedriften for å øke produksjonen ytterligere for å stå sterkere i konkurransen med andre kapitalister. En kapitalist spør ikke etter *behovet* for den ene eller den andre varen, men etter hva som selger og hvor mye fortjeneste det gir.

Varer har vi rundt oss overalt; klær, deodoranter, porno, biler og... mat. Har vi penger så kjøper vi først det vi har bruk for, dernest det vi av ulike grunner har lyst på, men som vi ikke nødvendigvis trenger av andre, foreldre f.eks. eller vi får trygd. Slik er det ikke for det store flertallet av folk i verden. De må kjøpe varene sjøl dersom de har penger. Dersom de ikke har penger kan de heller ikke kjøpe noen ting, sjøl om det

*) NORAD-heftet «Norsk ernæring og matforsyning i globalt perspektiv».

de trenger finnes i overflod.

Prisen på varene er bestemt utifra hva det koster å produsere den, og av etterspørselen etter den. Men etterspørselen er ikke først og fremst bestemt utifra de fysiske behovene, *men av folk sin kjøpekraft*. Dersom folk ikke har noe å betale for kan de heller ikke spørre etter noe — sjøl om behovet er der, sjøl om det er overflod av den varen de har bruk for. Det er også slik at den enkelte kapitalist alltid vil prøve å øke produksjonen, evt. på bekostning av andre kapitalister, sjøl om markedet er met-

ta. Da blir det overproduksjon. Ikke alltid absolutt overproduksjon, men relativ overproduksjon, altså overproduksjon i forhold til etterspørselen, kjøpekrafta.

Dette fører igjen til at bl.a. prisene synker, og da gjør bare kapitalistene bare det de må: De slakter ned budskap, de dumper korn i sjøen, de legger store kornareal brakk. For å selge maten til underpris for lenge, eller dele maten ut gratis er uaktuelt! Det er dårlig forretning, og det gjør at en vil bli utkonkurrert og slått konkurs av andre kapitalister.

Det finnes massevis av eksempler på denne råtne politikken. Eksempelvis i 1974, under den store sultkatastrofen i India og Bangladesh, ble det bedt om 12 mill. tonn korn for å avhjelpe den verste hungersnøden. På samme tid betalte den amerikanske regjeringa ut 23 milliarder dollar i subsidier til bønder i USA for at de skulle ta ut av produksjonen arealer som kunne ha produsert 90 mill. tonn korn!

Omtrent det samme skjedde høsten —81. Det oppsto en relativ overproduksjon på hvete. Prisene sank, og regjeringa i USA svarte med å redusere hvetearealet med 15%. Dette tilsvarer ca. 9 mill. tonn, noe som kunne gitt ca. 50 mill. mennesker $\frac{1}{2}$ kilo hvete hver dag i et år. Jordbruksminister Block begrunna dette tiltaket på denne måten (tale for 3000 bønder i midt-vesten): «Jeg misliker å sette til side prinsippet om et fritt marked når det gjelder hvete, men jeg misliker lave priser på jordbruksprodukter enda mer.» (Aftenposten sept. 81.)

Dette er det kapitalistiske systemet i et nøtteskall: Profitten er alt — folks behov betyr ingenting. Men det forteller oss også noe mer, nemlig om ufattelige rikdommer og de mulighetene som finnes for å skape et bedre liv for alle mennesker. Til slutt viser det oss en liten flik av det kyniske profittjaget som med *logisk konsekvens* fører til at millioner sulter og lever under umenneskelige forhold.

Eksempel 2. Arbeidsløshet

Under kapitalismen er det profitten som betyr noe. Lønner det seg ikke for det enkelte jordbruksselskapet å produsere mat, så blir det ikke produsert mat og folk sulter ihjel. Dersom det ikke lønner seg for de enkelte entreprenørfirmaene å bygge boliger, så blir det ikke bygd boliger. Da setter heller kapitalisten pengene i banken, og lar dem forrente seg der, eller investerer dem i en annen bransje der det er profitt å hente, for eks-

empel oljeindustrien.

I de rike landene har dette systemet flere ganger kasta folk ut i arbeidsløshet. I dag står over 30 mill. mennesker eller en industrinasjon på størrelse med England uten arbeid bare i Vesten. Tenk for en sløsing! Dette skjer ikke fordi det er mangel på oppgaver som skal løses, ikke fordi disse folka ikke kunne bidratt til å skape verdier, skape et bedre samfunn, men *fordi det ikke lønner seg for kapitalistene å ha dem i arbeid*. I en situasjon der vi står overfor tusenvis av oppgaver som skulle vært gjort noe med i vår del av verden, og der flertallet av menneskeheten lever i fattigdom og mangler det meste av det vi tar for en selvfølge, så går altså 30 mill. mennesker ledige i Vesten, og mange hundre millioner er arbeidsledige i den 3. verden. FN påstår at ca. 35% av de arbeidsføre i U-landa går helt eller delvis uten arbeid. Og grunnen? Grunnen er at en liten parasittklasse ikke finner det lønnsomt å produsere mer mat, klær, boliger og andre produkter som kunne bidratt til å gi menneskeheten et anstendig liv.

Altså: Den private eiendomsretten, kapitalistenes profittjag gjør det umulig for millioner av mennesker å utnytte kreftene og kunnskapene sine til beste for seg sjøl og samfunnet.

Krise betyr arbeidsløshet i 1978 såvel som i 30-åra.

Foto: Arbeiderbevegelsens arkiv

Eksempel 3. Miljøvern

Mange folk er med god grunn opptatt av natur og miljøvern. Det mange ikke ser, er at det er en direkte sammenheng mellom det kapitalistiske systemet og de økologiske katastrofene som kan bli realiteter om ikke altfor lang tid. Det har seg sånn at fordi for eksempel rein luft ikke er en vare som det koster å kjøpe, koster å bruke, så finnes det ingen krefter i kapitalismen som hindrer et uhemma forbruk av rein luft. Så lenge havet kan ta imot avfall og giftstoffer avgiftsfrifft, så er det ingen drivkrefter i kapitalismen som hindrer at havet blir brukt som søppeldunk. Tvert imot, nettopp på grunn av den kapitalistiske konkurransen, så finnes det en drivkraft som gjør det lønnsomt å bruke lufta og havet på denne måten. Det lønner seg bedriftsøkonomisk for en reder å spyle oljetankene i rom sjø. Han sparer den kostbare tida det tar å få gjort dette i land. Dermed kommer båten forttere fram til neste lastested (tid er penger). Men for vedenssamfunnet, for fiskerne, for folk som bor langs kysten, er dette sjølsagt ulønnsomt.

Det blir i dag drevet privatkapitalistisk rovdrift på verdens skoger, ikke minst de store regnskogene rundt Amasonas er hardt ramma. Disse skogene står for produksjonen av $\frac{1}{4}$ av oksygeninnholdet i lufta. Hva om disse skogene utryddes? Eller ørkenen i Sahara. I oldtida var dette området frodig jordbruksland. Datidens produksjonsmåter gjorde at det ble ørken der. I dag vokser ørkenen i et rasende tempo (de siste 50 årene 650 000 km² — nesten det dobbelte av Norges landareale). Det finnes i dag teknologi som kunne snudd denne utviklinga, som igjen kunne skapt frodige jordbruksarealer av Sahara. Men landene rundt Sahara blir holdt nede i kunstig fattigdom — av kapitalismen. Menneskene som lever der tvinges til å la buskapen overbeite vegetasjonen og til å bruke mye av det sparsomme trevirke til energi. Resultat: Ørkenen vokser. Dette problemet forsterkes og gjøres uløselig av det kapitalistiske økonomiske systemet. Et sosialtisk verdenssamfunn derimot kunne løst disse problemene ved å innføre en balansert og planmessig bruk av ressursene. I dag er dette umulig. I stedet truer kapitalismen selve livsgrunnlaget på planeten.

Eksempel 4. Imperiaismen og den 3. verden

Kløfta mellom rike og fattige land blir bare større. Det finnes

land i den 3. verden som er fattigere i dag enn i middelalderen. Det meste av Afrika og flere land i Latin-Amerika er på randen av konkurs. I vår dataalder så er det et faktum at store deler av menneskeheten bruker produksjonsredskaper som var vanlig i faraoenes Egypt.

En innsiktsfull kapitalist sa for et par år siden at: «Vesten sitt demokrati bygger på billig olje fra Midtøsten.» Dette er riktig. Men utsagnet kan utvides, hadde det ikke vært for de billige råvarene fra den 3. verden så hadde det heller ikke vært mulig under kapitalismen å skape en relativ velstand i industri-landene. Fattigdommen ville vært enormt mye større, og det ville være umulig for borgerskapet i industrilandene å herske

med silkehender. De ville bli tvunget til å ta i bruk vold og terror i mye større grad — metoder som borgerskapet i den 3. verden bruker daglig.

Dagens kapitalisme er *imperialistisk*. Konkurransen mellom kapitalistene og jakta på maksimalprofitt fører til at kapitalen blir konsentrert på stadig færre hender. Det blir dannet monopoler, storkonsern som forvalter enorme økonomiske ressurser og ofte har kontroll med hele produksjonsprosessen fra råvareutvinninga til kundene kjøper den ferdige varen.

Ordet imperialism kommer av imperium. Enkelt sagt er et imperialistisk land et land hvis kapital går utover egne landegrenser for å investere og høste profitt i andre land. Imperialismen er altså ikke noe annet enn kapitalisme, men kapitalisme på et høyere stadium der monopolene spiller en avgjørende rolle i det økonomiske livet.

Norge er også et imperialistisk land. Norge har oppretta flere industriarbeidsplasser i utlandet enn det finnes i hele Nord-Norge. Dette systemet lever av fattigdom. Det er et kriminelt system. Det plyndrer til seg råvarer og andre ressurser og utnytter billig arbeidskraft. Viking-Askim gjør superprofitter på billig arbeidskraft i Malaysia. Den norske Creditbank investerer i Latin-Amerika og profitterer på folks slit under fascist-regimene der borte.

Folket i den 3. verden har vært tålmodige, men stadig flere har begynt å ta opp kampen. Og de er tvunget til å kjempe. De kan ikke velge seg et velferdssamfunn. De kan ikke velge mellom fårepølse og skinkerull. De kan ikke velge mellom Gro Harlem Brundtland og Kåre Willoch. Valget står mellom opprør og barbari.

Mange opprør er i gang, og flere vil komme. Det kapitalistiske systemet kan ikke overleve og fungere på sin nåværende måte uten å systematisk utplyndre den 3. verden. Derfor vedkommer også dette valget oss. Skal vi stille oss på borgerskapets side og slåss mot den 3. verden, eller skal vi stille oss solidariske med det arbeidende folket i hele verden og slåss for å styrte kapitalismen — også i vårt eget land.

Ny teknologi — nye tider

Den enkelte kapitalisten vil hele tida prøve å senke produksjonskostnadene for å styrke seg i konkurransen. Derfor vil kapitalistene hele tida prøve å erstatte levende arbeidskraft

med maskiner. I dag er den nye datateknologien i «skuddet». Vi står overfor en teknisk revolusjon uten sidestykke i historia. Det som er særegent med datarevolusjonen er at den vil gripe inn i alle næringer på samme tid, den er billig, og den kommer fort. I motsetning til tidligere revolusjoner i produksjonen så vil den avskaffe langt flere arbeidsplasser enn den vil skape.

Datateknologien åpner for enorme muligheter og vil revolusjonere nærings- og samfunnsliv. Ved hjelp av data kan vi for å si det enkelt produsere alt vi i dag produserer billigere, bedre, i større mengder, med mindre ressurser og arbeidskraft. Vi kan forholdsvis raskt løse de grunnleggende behovene til menneskeheten. Data kan være til stor hjelp i avskaffelsen av sult, fattigdom, analfabetisme osv. Den vil gjøre det mulig for stadig flere å delta aktivt i politisk og sosialt arbeid. Motsigelsen mellom by og land kan bli brutt ned, kløfta mellom ånds- og kroppsarbeid kan fylles igjen og mulighetene til å utvikle evnene og sjøl bestemme hva en vil bruke livet til vil kunne mangedobles.

Kort sagt: Datarevolusjonen vil gjøre det mulig å skape et kommunistisk samfunn. Eller for å si det mer presist: Datarevolusjonen gjør det mulig å skape et overflodssamfunn som er en forutsetning for at kommunismen — det klasseløse samfunnet kan innføres.

Men det er ikke disse framtidsutsiktene vi kan regne med så lenge kapitalen rår. I stedet for å komme til nytte for menneskeheten, vil datarevolusjonen under kapitalismen bare skjerpe de problemene vi allerede har. Så lenge vi har privateide produksjonsmidler og målet for produksjonen er profitt, så vil enkeltkapitalistene bruke datarevolusjonen til å senke produksjonskostnadene i sin bedrift, erstatte arbeiderne med ny teknologi. Vi vil få en økende arbeidsløshet samtidig som produksjonen vil øke, varemengden vil bli større. Arbeidsløsheten vil føre til at markedet skrumper — hvem skal kjøpe den økende varemengden? Allerede i dag er markedene (relativt) metta. Industrilandene gjør hva de kan for å produsere billigst mulig for å styrke seg i kampen om de stadig skrumpende markedene. (Willochs styrke konkurranseevnen.) Det eneste de oppnår er å eksportere problemene til hverandre, og innad i sitt eget land ødelegger de hjemmemarkedet ved å senke arbeidernes kjøpekraft.

Ifølge eksperter vil arbeidsløsheten i de vestlige landene de neste 40—50 årene kunne øke til 100, kanskje 200 millioner. I kjølvannet av arbeidsløsheten må vi vente oss økt stoffbruk, frustrasjon, kriminalitet og opprør. Vil det politiske systemet tåle så mange arbeidsløse?

Datarevolusjonen er ennå på barnestadiet. Ettervert som den skyter fart så vil disse problemene bare øke. Noen land vil sikkert klare seg, noen vil kanskje til og med klare seg bedre enn de gjør i dag, men for det store flertallet av folket vil datarevolusjonen under kapitalismen bety en forjævlisering. Kapitalismen fører seg sjøl mot stupet. Innføring av ny teknologi vil gi noen enkeltkapitalister et kort forsprang i konkurransen, men borgerskapet som helhet vil møte stadig større problemer i opprettholdelsen av produksjon og profitt.

Kapitalismen — et kriminelt system

Vi mener vi har lagt fram nok materiale om hvordan verden ser ut og hvordan kapitalismen fungerer til å kunne slå fast at kapitalismen er:

- Ufornuftig, bygger på sløsing, bruker milliarder på ødeleggesvåpen, unødvendig reklame, skaper arbeidsløshet osv.
- Urettferdig, basert på utbytting og skeiv fordeling.
- Umenneskelig, lar $\frac{1}{3}$ av menneskene som lever under den lider av konstant underernæring, lar 50 millioner sulte i hjel hvert år.

- Livsfarlig, skaper våpen som kan utslette jorda, driver rovdrift på naturen og ressursene.

Sånn kunne vi fortsette, kapitalismen er et kriminelt system uansett hvor mye den er grunnlovsfesta og beskytta av domstoler, regjeringer og voldsapparater.

Men å si dette er ikke nok til å forstå hvorfor kapitalismen er som den er, hvorfor den må være sånn og er ute av stand til å sikre et menneskeverdig liv for menneskeheten. Vi må trenge gjennom overflata og finne ut hvilke mekanismer, hvilke lover som styrer det kapitalistiske samfunnet. Hvorfor sult og fattigdom, kriser og kriger er nødvendige følger av systemet. Dette vil vi komme nærmere inn på i det neste møtet. Foreløpig kan vi oppsummere følgende:

- Kapitalismen er et system som er basert på at et lite mindretall eier og disponerer produksjonsmidlene, mens flertallet må selge arbeidskrafta for å overleve.

- Kapitalistenes mål med produksjonen er høyest mulig profitt. Kapitalistene er i prinsippet uinteressert i hva de produserer — produksjon for virkelige behov foregår bare innenfor ramma av at det gir tilstrekkelig profitt.

- Profittjakta og konkurransen kapitalistene i mellom fører til sentralisering og monopolisering av kapital, samt opphoping av enorme rikdommer på den ene polen og ufattelig nød og lidelser på den andre.

- Kapitalismen er hele tida i utvikling, nye produkter blir laga, ny teknologi innføres; økonomien i de forskjellige landene blir stadig mer sammenfiltra, men konkurransen og profittjaget som er innebygd i selve systemet og uadskillelig fra det, står i motstrid til å bedre forholdene til folk flest.

Arbeidsløshet, sultkatastrofer, miljøødelegelser og imperialistiske kriger er uttrykk for at kapitalismen ikke er i stand til å skape en menneskeverdig tilværelse for folk på jorda.

Vårt alternativ til kapitalisme er revolusjon og sosialisme. Folk må velge:

Enten en økonomi som bygger på en helhetlig plan etter

folks behov, eller en økonomi som bygger på profittjag og den sterkestes rett.

Enten et system som samarbeider over landegrensene for felles interesser, eller et system som tvinger fram konkurranse og i verste fall kriger mellom landene.

Et system som kan gi menneskeheten en trygg og stabil tilværelse eller et system som truer med å ødelegge livsgrunnlaget på jorda. Kort fortalt: Valget står mellom sosialisme og barbari.

Studiespørsmål

1. Gå gjennom vanskelige ord og spørsmål til teksten.
2. Hva menes med at kapitalismen er et verdenssystem?
3. Hvorfor sulter store deler av verden til tross for at det teknologisk og ressursmessig er mulig å skaffe alle nok mat?
4. Hvordan kan det skje at arbeidsløsheten øker — samtidig som samfunnet står overfor mange uløste oppgaver?

Om lovene i kapitalismen

Det er ikke så veldig vanskelig å kritisere kapitalismen. Verden anno 1983 er kapitalistisk, og du trenger ikke være kommunist for å se at den drives av voldsomme motsigelser som gjør framtida heller utrygg.

Men kommunistenes påstand om at kapitalismen driver seg sjøl mot stupet, og at det som kommer etterpå må være sosialismen og det klasseløse kommunistiske samfunnet — se det er en konklusjon som langt færre trekker.

I disse krisetider ropes det ut at marxismen var en illusjon og sosialismen en skinnløsning. Akkurat det er det liten grunn til å bekymre seg over. Det som er litt verre er at mange som er enige med ml-bevegelsen i kritikken av kapitalismen, likevel ikke har noen tro på den sosialistiske revolusjonen og kommunismen som alternativ. Det viktigste tilbudet vi har for å rette på dette er å sette oss inn i den marxistiske teorien. Kunnskap om marxismen er et av de viktigste svara vi kan gi på spørsmålet: Hvordan skal vi få slutt på den menneskefiendtlige kapitalismen?

Drivkreftene i historia

«... Hva meg angår, så er det ikke min fortjeneste å ha oppdaget klassenes eksistens i det moderne samfunn eller kampen mellom dem. Borgerlige historikere hadde lenge før meg skildra hvordan denne klassekampen hadde utvikla seg historisk, og borgerlige økonomer hadde framstilt den økonomiske anatomen til denne utviklinga. Det jeg tilføyde av nytt var:

1. Påvise at eksistensen av klasser bare er knyttet til bestemte historiske faser i produksjonens utvikling; 2. At klassekam-

pen nødvendigvis fører til proletariatets diktatur; 3. At dette diktaturet kun danner overgangen til opphevelsen av alle klasser og til et klasseløst samfunn. . . »

På denne måten summerte Marx opp de historiske og politiske konklusjonene på sine studier av historia og økonomien, i et brev han skrev i mars 1852.

Disse konklusjonene er kjent for mange, og finnes blant annet i den norske ml-bevegelsens programmer.

Borgerskapet i begynnelsen av det 16. årh. Til venstre: Pengemannen. I midten: Kjøpmannen. Til høyre: Kremmeren. (Etter Holbein: «Bilder des Todes» (Billeder av døden)).

Hovedtypene av samfunn gjennom historia

For å lette forståelsen for det vi etter hvert skal skrive om det kapitalistiske klassesamfunnet, skal vi kort beskrive de hovedtypene samfunn historia kjenner til nå. Det blir nødvendigvis litt skjematisk, men vil likevel få fram hovedtrekka.

— *Det primitive fellesskapet.*

Menneskene levde i grupper, hovedsakelig av fangst. Primitive redskaper. Ikke noe overskudd som muliggjorde en ikke-arbeidende klasse. Felles kamp for å overleve — fellesie av produksjonsmidlene.

— *Slavesamfunnet.*

Bedre redskaper. Jordbruk skaper et visst overskudd. Samfunnet delt i slaveeiere som dyrker kultur og seg sjøl og lever i overflod, og på den andre sida slavene som var fullstendig rettsløse og kunne selges eller drepes som dyr.

Proletariatets diktatur er en betegnelse på sosialismen, som betyr at arbeiderklassen må undertrykke de gamle herskerklasene (et lite mindretall av befolkninga).

— *Føydalsamfunnet.*

Redskapene utviklet seg til å muliggjøre mere produktivt individuelt jordbruk. Herskerne er den føydale adelen og geistligheten. Bøndene eies ikke av føydalherren, men er bundet til ham, og må jobbe store deler av tida si gratis på føydalherrens marker.

— *Kapitalismen.*

Det har vært industriell revolusjon og billige varer masseproduseres. Kapitalistene har makta over samfunnet i kraft av at de eier produksjonsmidlene. Arbeiderne er juridisk frie mennesker, men avhengige av å selge arbeidskrafta si til kapitalistene.

— *Sosialismen.*

Arbeiderklassen har gjort revolusjon og gjort produksjonsmidlene til samfunnsiendom. Det produseres etter en plan for å dekke folkets behov. Det eksisterer fremdeles varemarked, rester av kapitalisme og klassekamp.

— *Kommunisme.*

Dette er det klasseløse samfunnet som historia enda ikke har opplevd, men som marxismen hevder vil oppstå når sosialismen overflødiggjør seg sjøl. Produksjonen gir overflod. Enhver kan yte etter evne og motta etter behov.

«Klassene kjemper innbyrdes, noen klasser seirer, andre utslettes. Det er historiens gang, det har vært sivilisasjonens historie i årtusener.» (Mao Tsetung).

Tenking og tilværelse

Marx sitt materialistiske standpunkt i filosofien var at materien er det grunnleggende og at ideene bare er et produkt av materien. Dette standpunktet var helt avgjørende for synet på historia og på politikk generelt. Anvendt på historia ble Marx sin konklusjon at:

«Det er ikke menneskenes bevissthet som bestemmer deres tilværelse, men omvendt deres tilværelse som bestemmer deres bevissthet.» (Forordet til kritikken av den politiske økonomien.)

Ved grava til Marx sa Friedrich Engels:

«Liksom Darwin oppdaga lovene for utviklinga av den organiske naturen, oppdaga Marx utviklingsloven for historia til menneskene. Nemlig den enkle kjennsgjerning, som til da hadde vært tilgrodd av ideologi, at menneskene først og fremst må spise, drikke, bo og kle seg, før de kan dyrke politikk, vitenskap, kunst, religion osv. Altså at produksjonen for å dekke de umiddelbare materielle tingene en trenger for å leve og dermed et folks eller en periodes økonomiske utviklingstrinn, til enhver tid danner grunnlaget som statsinstitusjonene, rettsoppfatninga, forestillingene om kunst, ja selv de religiøse forestillingene til menneskene har utvikla seg fra, og som de må forklares ut fra, og ikke omvendt, slik som det har skjedd til nå.»

Men hva ligger i at statsinstitusjonene — eller mer generelt; typen samfunn — må forstås og forklares utifra det økonomiske grunnlaget sitt, utviklinga av produksjonen? Et par eksempler kan illustrere dette.

Økonomiske utviklingstrinn

— samfunnsform

I forhistorisk tid, f.eks. det som kalles steinalderen, eksisterte det ikke klasser, ikke stat og ikke utbyttere og utbyttede. Grunnen til dette var ganske enkelt at produksjonsredskapene var så primitive og produksjonen så lite utvikla at det ikke ble skapt noe overskudd som gjorde inndeling i klasser mulig. For ikke å sulte ihjel eller falle som bytte for rovdyr, måtte menneskene arbeide sammen. Felles arbeide førte til felles eie av produksjonsmidlene.

Et annet eksempel kan vi få ved å se på slavesamfunnet. I stedet for de gamle steinredskapene var det kommet metallredskaper. Det gjorde det mulig for menneskene å bli bofaste. Det oppstod jordbruk, husdyrhold og håndverk og en arbeidsdeling mellom disse. Slaveriet som allerede hadde vært i emning som husslaveri, ble nå lønnsomt. Produksjonen skapte et overskudd og privateiendommen oppstod. Store slaveeiere ble større ved å kjøpe nye slaver, som enten ble fanget gjennom krig eller ved at fire menn som kom i gjeld måtte selge seg sjøl eller barna som slaver. Herskerne sjøl kunne nøye seg med åndsarbeid og kulturen og vitenskapen gjorde voldsomme sprang framover. Alt dette ble mulig pga. innføring av de ganske primitive metallredskapene.

Produktivkrefter — produksjonsforhold

Til nå har eksemplene først og fremst prøvd å vise hvorfor det økonomiske utviklingstrinnet tilsier en gitt samfunnsform. Vi skal nå prøve å forklare årsakene til den historiske utviklinga. For å gjøre det må vi først innføre to begreper, produktivkrefter og produksjonsforhold.

Disse betyr:

Produktivkreftene beskriver menneskenes forhold til ting. Råvarene, produksjonsredskapene som verktøy og maskiner, menneskenes produksjonserfaring og arbeidsdyktighet. Disse faktorene utgjør til sammen et samfunns produktivkrefter.

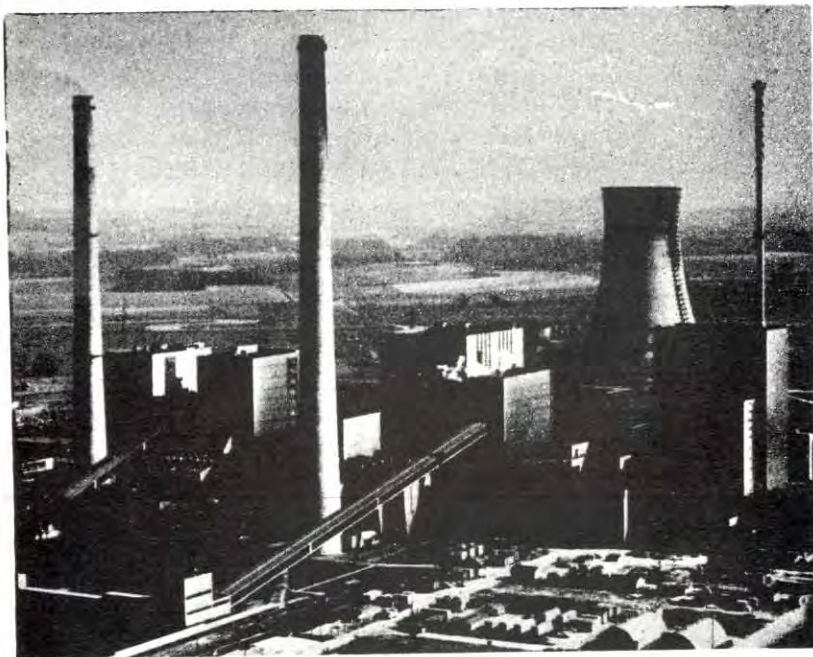
Produksjonsforholda beskriver menneskenes forhold til hverandre i produksjonen. Det er nemlig slik at ingen produksjon foregår utafor samfunnet. All produksjon foregår innadfor bestemte samfunnsmessige forbindelser for hvordan menneskene skal arbeide sammen, utveksle produktene sine osv.

Hva er produktivkrefter?

Det er menneskenes forhold til hverandre i produksjonen, dvs. produksjonsforholda, som forteller om det økonomiske systemet i et land er f.eks. føydalt, kapitalistisk eller sosialistisk.

Vi marxister sier at produktivkreftene er den mest revolusjonære faktoren i samfunnet. De utvikler seg hele tida; står aldri stille. Menneskene lærer stadig hvordan de skal produsere bedre gjennom praksis. De oppdager nye redskaper, utvikler nye teknikker osv. På et viss utviklingstrinn kommer de nye produktivkreftene i motsetning til de forelda produksjonsforholda. Produktivkreftene «gjør opprør» mot produksjonsforholda; produktivkreftenes utvikling presser fram endringer i produksjonsforholda, og dermed i hele samfunnet.

Klassekampen og menneskenes rolle i historia

Til nå har vi lagt hovedvekta på å vise hvordan utviklinga av økonomien tvinger fram endringer i smfunnet. Men det er ikke sånn at det foregår automatisk. I samfunnshistoria opptrer nemlig mennesker med bevisste viljer. Dette gjør at lovene for samfunnsutviklinga skiller seg noe fra lovene for naturen for øvrig. Det er heller ikke vanskelig å finne eksempler på at historia ikke er noen automatisk funksjon av produktivkreftene. F.eks. har sosialismen seira i et Kina som ligger langt tilbake for det kapitalistiske Norge i utvikling av produktivkreftene.

Kort oppsummert er det sånn at på den ene sida virker økonomien inn på menneskene og betemmer vilkåra for deres samfunn og for klassenes kamp. På den andre sida virker klassekampen tilbake på økonomien. Det er nemlig klassekampen som på bestemte tidspunkt i historia fører til at et system blir avløst av et annet som frigjør utviklinga av produktivkreftene.

Det er klassekampen som skaper historia. Derfor sa Engels; *«Vi skaper sjøl vår historie, men for det første under meget bestemte forutsetninger og betingelser. Blant disse er de økonomiske til sjuende og sist avgjørende.»* (Brev til Bloch. Marx/Engels utvalgte skrifter. København 52 s. 489.)

Den klassen som representerer de nye framskredne produksjonforholda vil til sjuende og sist seire. Denne seieren kommer ikke lett. Den kommer som følge av langvarige kamper.

KLASSENE I NORGE

Hva er klasser? Lenin forklarer: «Klasser er det som gjør det mulig for en del av samfunnet å tilegne seg arbeidet til en annen del. Når en del av samfunnet tilegner seg all jord, har vi en godseierklasse og en bondeklasse. Når en del av samfunnet eier fabrikkene og verkstedene, aksjene og kapitalen, mens en annen del arbeider på disse fabrikkene, da har vi en kapitalistklasse og en proletarklasse.»

Marx og Engels slo fast at når samfunna er sånn at en klasse eier, og har makta over, de viktigste produksjonsmidla, da blir samfunnshistoria prega av klassekamp.

I «Det kommunistiske partis manifest», skreiv Marx og Engels: «Historia om alle samfunn som har bestått til nå (etter at de primitive fellesskapene gikk under, legger Engels til i ei fotnote) er historia om klassekamper.

Fri mann og slave, patrisier og plebeier, baron og livegen, laugsborger og svenn; kort sagt undertrykker og undertrykt har stått i stadig motsetning til hverandre, ført en uavbrutt, snart skjult, snart åpen kamp, en kamp som hver gang endte med en revolusjonær omdanning av hele samfunnet eller med felles undergang for de kjempende klassene.» (s. 22)

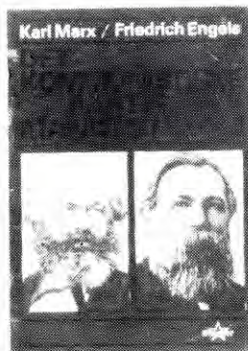
KLASSENE I NORGE

Norge er et *kapitalistisk* *klassemann*. De to viktigste klassene er kapitalistklassen og arbeiderklassen.

Gruvene, fabrikkene, bankene, de store handelsforetakene, rederiene og andre store bedrifter i transport, blir eid og styrt av kapitalistklassen. Monopolkapitalistene er den mektigste gruppa blant dem. Det er de som eier og styrer de virkelige storbedriftene, som Borregaard, Elkem-Spigerverket, Norcem, de største bankene som Den norske Creditbank, Kreditkassen, Bergen Bank og de store rederiene.

Lenin: 1870—1924.

Marx-Engels: Det kommunistiske partis manifest, kr. 8, hefte utgitt av Forlaget Oktober.

Skipsreder Tom Wilhelmsen som døde i mai 1978 var en typisk representant for de norske monopolkapitalistene.

En del av storbedriftene er eid av utenlandske kapitalister. Staten eier mange storbedrifter. Derfor tilhører også toppene i statsapparatet monopolkapitalistene. Landsorganisasjonen i Norge (LO) eier flere storbedrifter, som Landsbanken og Samvirke (forsikring). Det samme gjør bondeorganisasjonene, som eier bedrifter som Norske Skogindustrier og Felleskjøpet. De som står i spissen for slike bedrifter, har enorme lønninger og er utbyttere og monopolkapitalister på samme vis som privatkapitalistene.

Monopolkapitalistene i Norge er ei lita, men uhyre mektig gruppe, men borgerskapet i Norge teller mange flere enn monopolkapitalistene. Alle de mindre bedriftseierne, disponentene, direktører, salgssjefer, soussjefer osv. tilhører kapitalistklassen. Hele toppsjiktet i staten, fylkene, kommunene, militærvesenet osv. tilhører borgerskapet. Ofte eier ikke slike folk produksjonsmidler sjøl, men de har høytlønna og viktige stillinger i det kapitalistiske samfunnet, og er derfor knytta til kapitalistene på alle slags vis.

Borgerskapet er likevel et lite mindretall av befolkninga i Norge.

ARBEIDERKLASSEN

Den største klassen i Norge er arbeiderklassen. Godt over halvparten av befolkninga tilhører den. Den viktigste delen er arbeiderne i gruver, industri, bygg og anlegg. Av dem er det ca. 500 000, dvs. omkring en tredel av hele yrkesbefolkninga i Norge. Dette er kjerna i arbeiderklassen.

Andre viktige grupper i arbeiderklassen er arbeiderne i transport og i jordbruk og skogbruk.

Dessuten tilhører svært mange lavere funksjonærer arbeiderklassen, f.eks. de som jobber i handelen, lavere stillinger på kontorer, i helsevesenet og i de såkalte service-yrkene.

Det som kjennetegner arbeiderklassen, er at de ikke eier produksjonsmidler sjøl, at de har lavere og underordna stillinger og som oftest er dårlig lønna.

SMÅBORGERSKAPET

I tillegg til de to hovedklassene er det en tredje klasse som står i en slags mellomstilling: småborgerskapet. Småborgerne skiller seg fra arbeiderne ved at de kan eie noen produksjonsmidler sjøl, samtidig som de ikke er kapitalister. De får ikke i hovedsak inntekt ved utbytting. I en slik stilling står de fleste av bøndene, mange fiskere, mange mindre kjøpmenn osv. Til småborgerskapet rekner vi også folk som er ansatte, men som har en litt mer privilegert, friere og sjølstendig stilling enn arbeiderne.

Lærere, lektorer, sosionomer, journalister og mange andre åndsarbeidere tilhører småborgerskapet.

Småborgerskapet er mindre enn arbeiderklassen, men mye større enn borgerskapet. De fleste av dem blir også undertrykt av kapitalistklassen, og vil bli allierte til arbeiderklassen mot den herskende klassen.

Den kapitalistiske økonomien

Kapitalismen oppsto på ruinene av den føydale produksjonsmåten, samtidig som den på en del områder brøt grunnleggende med tidligere klassesamfunn. Disse forskjellene gir oss nøkkelen til å forstå de indre lovene som driver kapitalismen mot stupet, hvorfor kapitalismen betyr krise og krig.

a) *Den kapitalistiske økonomien er en vareøkonomi.* En vare er et produkt beregna for bytte eller salg på et marked. Det fantes også varer og varebytte i tidligere samfunn, men da var hovedregelen produksjon for umiddelbart forbruk. Under kapitalismen produseres det derimot for et delvis ukjent marked. Vareproduksjonen har blitt den grunnleggende formen for produksjon. Tenk etter sjøl hvor mye av det som blir produsert som er laget med tanke på salg.

b) Arbeidskrafta har blitt en vare. Slaveene var fullstendig ufrie. De var slaveeierens eiendom, han kunne gjøre hva han ville med dem. Føydalbøndene var noe friere, men de var livegne, dvs. at de var bundet til det godset de var født på. Med kapitalismen blir alt dette endra. Arbeideren er ikke knytta til noen eiendom, han er eiendomsløs. Men han har evnen til å arbeide, og er juridisk fri. Også fri til å ta jobb hvor han vil — dersom han får. Ja, han kan til og med velge å la vær å jobbe, i hvert fall i prisnippet. Men som vi veit har ikke arbeidsfolk noe valg, — skal de overleve må de arbeide. De må selge arbeidskrafta si til kapitalistene. Med andre ord — arbeidskrafta er også blitt en vare som blir kjøpt og solgt på et marked.

c) *Under kapitalismen er formålet med produksjonen høyest mulig profitt, fortjeneste.* Under tidligere produksjonssystem var det bruksverdien til de ulike produktene som var viktige. Slaveeierne og føydalherrene målte sin makt og rikdom i antall slaver, antall mål jord, antall krigere de hadde til rådighet, antall kveg, altså varer i form av nytte- og luksusgjenstander. Under kapitalismen er det bare klingende mynt eller summen på bankkontoen som teller. Kapitalistene er i prinsippet ikke interessert i hva de produserer, men hvor store verdier dette representerer, hvor stor profitt de får.

d) *Utbyttinga under kapitalismen er skjult.* I slavesamfunnet var utbyttinga åpenbar. Slaveeierne tilrana seg fruktene av slavenes slit. Salvne fikk knapt nok mat. I føydaltida kunne en måle utbyttinga i timer og dager. De livegne måtte jobbe f.eks.

Utbytting vil si at herskerne kan tilrane seg fruktene av andres arbeid.

3 av 6 dager på føydalherrens gods — uten vederlag. Føydalherrenes rikdom stammet fra dette gratisarbeidet.

Under kapitalismen skjer utbyttinga gjennom lønnsarbeidet og er skjult bak fraser om likhet og frihet. Tilsynelatende får arbeiderne betalt for det arbeidet de gjør, men i virkeligheten får de bare betalt for det de sjøl er verdt. Altså det de trenger for å utdanne seg, underholde seg sjøl og en familie osv. Men arbeiderne *skaper* mye større verdier enn hva de sjøl er verdt; de jobber lenger enn hva de strengt tatt trenger for å overleve. Dette merarbeidet, altså differansen mellom det arbeideren jobber og det han «må» jobbe, er kilden til kapitalistenes profitt.

e) Privat og samfunnsmessig produksjon. Vi har nevnt at produksjonen i samfunna før kapitalismen foregikk for umiddelbart forbruk. Private produsenter produserte for privat forbruk. Under kapitalismen sier vi at produksjonen er blitt samfunnsmessig; produksjonens samfunnsmessige karakter. Med det mener vi, bokstavelig talt, at «alle produserer for alle», og at produsentene blir mer og mer avhengige av hverandre etter som produktivkreftene utvikler seg. All produksjon er samfunnsmessig; den er beregna på markedet der samfunnsmedlemmene sjøl kan kjøpe de varene de trenger. Fordeling av varer skjer via markedet, samfunnets behov blir ikke undersøkt på forhånd. Derfor sier vi også at produksjonen *er indirekte samfunnsmessig*.

Samtidig består kapitalismen av millionvis av uavhengige vareprodusenter, kapitalister, som konkurrerer med hverandre. Drivkrafta er som nevnt ikke samfunnets behov, men salg på et marked og profitt for seg sjøl. Hva som skal produseres, og til hvilken kvalitet blir bestemt av den enkelte vareprodusent. Den enkelte kapitalist disponerer sine egne produksjonsmidler, og også profitten han tjener. Derfor sier vi at produksjonen er *direkte privat*.

Motsigelsen mellom produksjonens private og samfunnsmessige karakter er en sentral motsigelse for å forstå kapitalismens utvikling.

Vi kan oppsummere:

— Den kapitalistiske produksjonsmåten er produksjon for profitt.

— Kilden til kapitalistenes profitt er utbytting av lønnsarbeid.

— Den kapitalistiske produksjonen er samfunnsmessig, men den er ikke styrt utifra samfunnets behov, men av kapitalistenes profittjakt.

— Den enkelte kapitalist må konkurrere med andre kapitalister om marked, råvarer og arbeidskraft.

— De sterkeste overlever i denne konkurransen.

Vi skal nå gå over til å se på hvordan dette virker inn på kapitalismens utvikling, og hvorfor dette gjør at kapitalisme må føre til fattigdom, kriser og krig.

Krisene

Motsigelsen mellom den samfunnsmessige produksjonen, eller sagt på en annen måte; motsigelsen mellom samfunnets behov og kapitalistenes profittjakt, og den private tilegninga av samfunnsrikdommene, er årsaken til at bygningsarbeidere kan gå arbeidspløse samtidig som det er mangel på boliger. Denne motsigelsen i det kapitalistiske systemet er årsaken til at tusenvis dør av sult hver dag, samtidig som det produseres nok mat til alle i verden. Samtidig fører denne motsigelsen til at det med jevne mellomrom oppstår krise i økonomien. For i og med at alle kapitalistene bare er opptatt av sin egen profitt, samtidig som de gjensidig er avhengig av hverandre skal det utrolig lite til for at produksjonen stopper opp. Ta f.eks. en byggherre. Det hjelper lite at det er boligmangel hvis han ikke får tak i råvarer (sement etc). Og det er lite hjelp i å bygge hus som ingen har råd til å kjøpe. Vi ser altså at hvert lille ledd som er nødvendig for at produksjonen skal fungere, samtidig er en mulig årsak til at produksjonen bryter sammen.

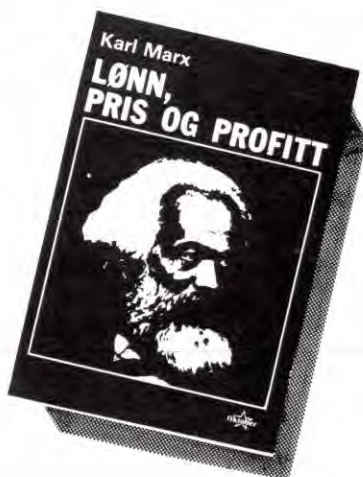
Overproduksjonskriser

De kapitalistiske krisene ytrer seg som overproduksjonskriser. Krisene kommer til uttrykk i at varene ikke finner avsetning, at det blir produsert mer av dem enn folket kan kjøpe. På hver enkelt bedrift er arbeidernes arbeid organisert og underordnet bedriftsledelsen. Men i samfunnet som helhet hersker det som følge av privateie av produksjonsmidlene et anarki i produksjonen som utelukker enhver planmessig utvikling av økonomien. I jaget etter den høyeste profitt utvider kapitalistene produksjonen, forbedrer teknikken, innfører nye maskiner og kaster verdige varemasser ut på markedet. Kapitalismen er derfor preget av en tendens til å utvikle produksjonen, til en veldig

økning av produksjonskapasiteten. Men i jakten etter profitt forsøker hver enkelt kapitalist også å holde arbeidernes real-lønn nede. Derfor utvider ikke markedet seg i samme takt, som utvidelsen av produksjonen. Hvem skal kjøpe alle disse varene som blir produsert?

«I krisene kommer motsigelsen mellom samfunnsmessig produksjon og kapitalistisk tilegnelse til voldsomt utbrudd. . . Under enhver krise kveles samfunnet under vekten av sine egne produktivkrefter og produkter, som det er ute av stand til å anvende, og samfunnet står hjelpeløst overfor den absurde mot-sigelse at produsentene intet har å forbruke fordi de mangler forbrukere.» (Engels: Sosialismen — fra utopi til vitenskap.)

Med jevne mellomrom hjemsøkes kapitalismen av slike overproduksjonskriser. (Nå er det ikke sånn at det er virkelig overproduksjon. Det produseres ikke mer enn det samfunnet har behov for, men mer enn det som kan avsettes på markedet.)

Profitten synker

Både motsigelsen mellom den private og den samfunnsmessige produksjonen, og det at kapitalistene reduserer markedet ved å holde reallønna nede er krisefremmende, eller kan bidra til å skjerpe krisene. Men djupest sett skyldes de økonomiske krisene at *profitten synker*.

La oss se hvordan . . .

Fordi kapitalistene er avhengige av å få avsatt varene sine på det samme markedet tvinges de til å konkurrere. Den som kan produsere en vare med minst utgifter, tjener mest på salget og konkurrerer ut de andre. Mottoet er: *Vinn eller forsvinn!* De små blir utkonkurrert, og de store blir stadig større. Derfor tvinges kapitalistene hele tiden til å utvikle nye maskiner og ny teknologi. Og ser vi utviklinga av kapitalismen i dag ser vi at det skjer hele tiden. (Se f.eks. innføring av datateknologi.) Utviklinga går stadig i retning av færre og færre arbeidere som styrer flere og flere maskiner. Det skapes flere produkter (varer) pr. arbeidet time enn tidligere. Men dermed synker også *verdien* av varene. For verdien er jo lik den mengden meneskelig arbeid som er nedlagt i varene. Så sjøl om en enkelt kapitalist på kort sikt tjener på å utvikle produksjonen og dermed produktiviteten (antall produserte varer pr. tidsenhet) så fører det på lang sikt til at verdien av vedkommende vare synker. Vi ser altså at kapitalistene for hvert forsøk de gjør på å berike seg sjøl, strammer løkka om halsen på klassen som helhet. For når antallet arbeidere synker i forhold til maskinene *forsvinner gradvis kilden til merverdi/profitt*. Vi så jo hvordan merverdien oppstod gjennom utbyttinga av merarbeidet til arbeiderne i produksjonen. Og dette er et uløselig problem for kapitalistene. Sjøl om det på kort sikt kan motvirkes/dempes vil profitten som historisk tendens synke. Vi ser altså at hele grunnlaget for kapitalismens eksistens, utbytting av arbeiderklassens merarbeid, er i ferd med å forsvinne. På kort sikt fører dette til stadig tilbakevendende kriser. På lengre sikt vil denne utviklinga rive grunnen vekk under den kapitalistiske produksjonsmåten. En av årsakene til den krisa kapitalismen nå er inne i skyldes denne utviklinga.

Kapitalens konsentrasjon og sentralisering

Konkurranskampen og krisene under kapitalismen fører til at

kapitalen konsentreres og sentraliseres. De større kapitalistene utkonkurrerer de små, mange mindre kapitalister går til grunne, og deres kapital overføres til «seierherren». I Kapitalen antydte Marx at konkurransen hadde en tendens til å gå over til monopol. I dag ser vi denne utviklinga helt tydelig. Det er en altomfattende tendens under kapitalismen til å samle alle enkeltkapitaler i en bransje (som f.eks. De-No-Fa — Lilleborg innenfor såpeproduksjonen) og utviklinga går i retning av en sammensmelting av alle kapitaler til en eneste felleskapitalist.

«I alle tilfelle, med eller uten truster, må til sjuende og sist det kapitalistiske samfunnets offisielle representant, staten, overta ledelsen av produksjonen.» (Engels: Sosialismen, fra utopi til vitenskap.)

Det er i første rekke de omfattende krisene under kapitalismen som gjør at denne utviklinga skyter fart. Kapitalistene blir tvunget til å ta hensyn til produksjonens *samfunnsmessige* krakter. Men den moderne staten fortsetter å være en kapitalistisk stat. Jo flere produktivkrefter den overtar, desto flere statsborgere utsuger den. Løsningen kan bare ligge i at de moderne produktivkreftenes samfunnsmessige natur faktisk blir anerkjent ved at samfunnet åpent tar produktivkreftene i sin besittelse. Og det kan bare skje ved at arbeiderklassen tar makta i staten gjennom en sosialistisk revolusjon.

Statsmonopolkapitalisme

Som en følge av kapitalens konsentrasjon og sentralisering samles kjempemessige rikdommer på stadig færre hender. Denne utviklinga førte fram til de kapitalistiske monopolene og videre fram til statsmonopolkapitalismen. I Norge i dag er staten den største kapitalisten. I verdensmålestokk fører denne utviklinga til en uhørt skjerping av motsetningene mellom statene. Over alt på kloden støter de kapitalistiske stormaktenes interesser sammen. Dette skal vi gå nærmere inn på i neste møte, om imperialismen.

Kapitalismen er dødsdømt

I vel 150 år har marxister hevdet at kapitalismen graver sin egen grav. Kapitalistenes profittjag fører til arbeidsløshet og sultkatastrofer. På den ene siden har vi profittjaget og konkurransen om marked, råvarer og billigst mulig arbeidskraft. På den andre siden blir massenes kjøpekraft forsøkt holdt

nede; folkets behov blir ikke oppfylt verken materielt, sosialt eller kulturelt.

VI ANKLAGER DE ANSVARLIGE!

Eller som Engels skriver i «Sosialismen fra utopi til vitenskap»:

«Akkumulasjon (oppsamling) av rikdom ved den ene polen er altså samtidig akkumulasjon av nød, slit, trelldom, uvitenhet, brutalisering og moralsk forfall ved motpolen. . . »

Kapitalismen utvikler seg hele tiden. Nye og flere produkt blir utviklet, produksjonen blir mer og mer effektiv, arbeidsoppgavene blir mer og mer spesialisert, varemengden fra de ulike bedriftene blir større og større og når ut til flere og flere. Verdenshandelen øker, spesialisering mellom ulike bedrifter og sektorer øker, de ulike konsernene og landene blir mer og mer avhengig av hverandre. Hele den kapitalistiske verden er knyttet sammen med tusenvis av tråder. Produksjonen blir stadig mer samfunnsmessig.

På den andre siden er eiendomsretten til produksjonsmidlene fremdeles *privat*. Det er profitten som teller, konkurransen rå.

Disse to sidene i motsigelsen, det private og samfunnsmessige, er uforenlige. Denne motsigelsen virker som en naturkraft: Blindt og voldsomt. Den fører til overproduksjon av varer i en del av verden, den fører til at mennesker som kunne ha vært med på å skape et bedre samfunn går arbeidsløse, den fører til økologiske katastrofer og krig. Før eller siden vil dette systemet bryte sammen, og bli erstattet av sosialisme. Ikke av seg selv, men som et resultat av menneskenes handlinger. Bare ved at det arbeidende folket opphever utbyttinga og den private eiendomsretten til produksjonsmidlene, kan denne motsigelsen bli løst.

Studiespørsmål

1. Gå gjennom vanskelige ord og spørsmål til teksten.
2. Hvordan oppsto og utvikla klassene seg historisk? Finnes det klasser i Norge?
3. Hva menes med motsigelsen mellom produksjonens private og samfunnsmessige karakter? Kommer statsbedrifter inn under denne motsigelsen? Hvilke problemer skaper den?
4. Hvorfor blir det kriser i kapitalismen? Kan systemet overleve? I Norge?

Imperialisme, krig og fred

I møtet om kapitalismen viste vi hvordan konkurransen og den stadige jakta på profitt førte til at kapitalen ble sentralisert og konsentrert på færre og færre hender. Vi sa også at imperialisme ikke er noe annet enn kapitalisme, men kapitalisme på et stadium der monopoler spiller en dominerende rolle i det økonomiske livet.

Det var rundt skiftet til vårt århundre at det ble klart at det hadde foregått store endringer i internasjonal økonomi og politikk. Ved hjelp av marxistiske metoder viste Lenin at frikonkurransekapitalismen hadde endra karakter, og gått inn i sitt monopolistiske stadium. Denne nye epoken kaller vi altså *imperialisme*.

Oppdelinga av verden

Men denne epoken er ikke bare karakterisert ved at det ble skapt monopoler som kom til å spille en avgjørende rolle i det økonomiske livet. Viktigere var det at disse monpola, representert ved de største kapitalistiske landa, delte verden mellom seg i forhold til deres økonomiske og politiske styrke. Mot slutten av det forrige århundre foregikk den avsluttende fordelinga mellom supermaktene av de områdene som ennå ikke var besatt. Verden var oppdelt for første gang, fra nå av kunne det bare bli snakk om omfordeling.

Den som nå ville legge under seg flere områder måtte ta disse fra en annen stormakt (kolonimakt). Det oppsto en ny type kriger: Imperialistiske omfordelingskriger. Det første eksemplet på denne type krig var den spansk-amerikanske krigen som starta i 1898. Spania hadde vært kolonimakt i 400 år, men hadde mista store deler av sitt imperium. USA var på sterk frammarsj. USA vant krigen og overtok Cuba, Puerto Rico og Fillipinene.

Verden har seinere opplevd flere imperialistiske omfordelingskriger, der 1. og 2. verdenskrig til nå har vært de mest omfattende.

Kjerna i dette er at de imperialistiske stormaktene hele tida vil dele opp verden i forhold til det politiske, økonomiske og militære styrkeforholdet. Ingen makt kan over tid ha den samme styrken. Noen vil stige opp, andre vil gå tilbake. De utvikler seg ujevnt og rivaliserer hele tida om herredømme. Dette er kilden til de imperialistiske krigene.

Lytt til Nehru

Vi skal avslutte denne korte historiske gjennomgangen med et sitat av Jawaharlai Nehru, tidligere statsminister i India:

«Den nasjonale rivalisering var et uunngåelig resultat av den kapitalistiske industris vekst. Vi har sett hvordan et stadig voksende behov for markeder og råvarer løsnet et kappløp mellom stormaktene rundt verden etter kolonier. De styrtet løs på Asia og Afrika og la beslag på så mye land de greide for å utbytte det. Etter at de hade dekket hele verden, hadde de ikke lenger muligheter for å spre seg videre, og da begynte de imperialistiske maktene å se misunnelig på hverandres besittelser. Det var mange sammenstøt mellom supermaktene i Asia, Afrika og i Europa. Lidenskapene flammert opp, og krigen så ut til å være like om hjørnet.»

Nehrus beskrivelse av imperialismen rundt århundreskiftet, passer godt på imperialismen i dag. Fortsatt blir flertallet av nasjonene i verden undertrykt av en handfull stormakter. Fortsatt skor noen få utbyttinasjoner seg på fattigdommen til flertallet. Fortsatt pågår det en kamp mellom de imperialistiske stormaktene om makta i verden. Fortsatt hører kolonikriger til dagens orden og igjen er det fare for en ny storkrig.

Imperialismen betyr krig

Vi har altså sett at imperialismen betyr krig. De imperialistiske landas jakt etter profitt og rivalisering om marked, råvarer og arbeidskraft fører ikke bare til kriger mellom fattige og rike land, men også til kriger mellom de imperialistiske landa. Det har sin årsak i:

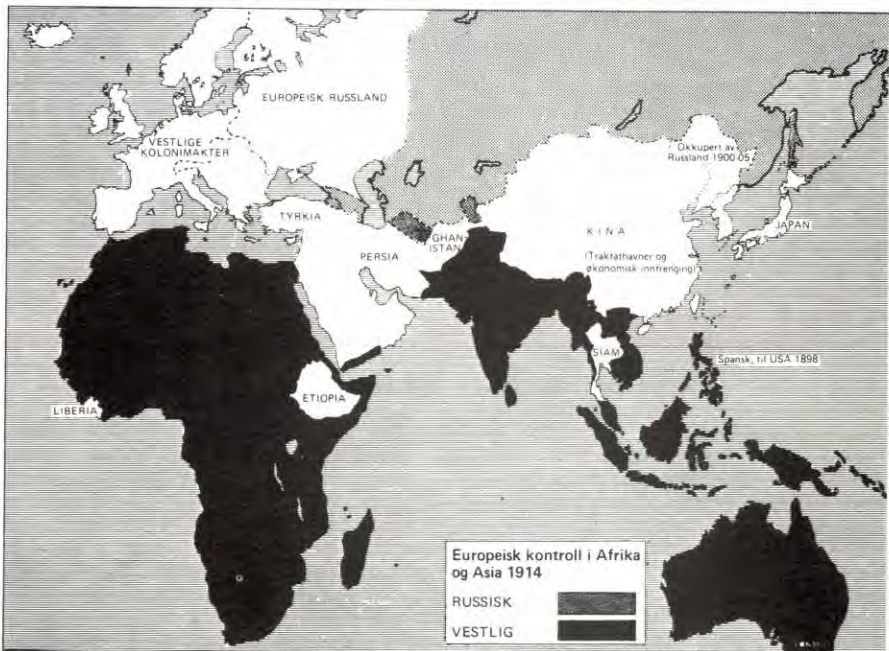
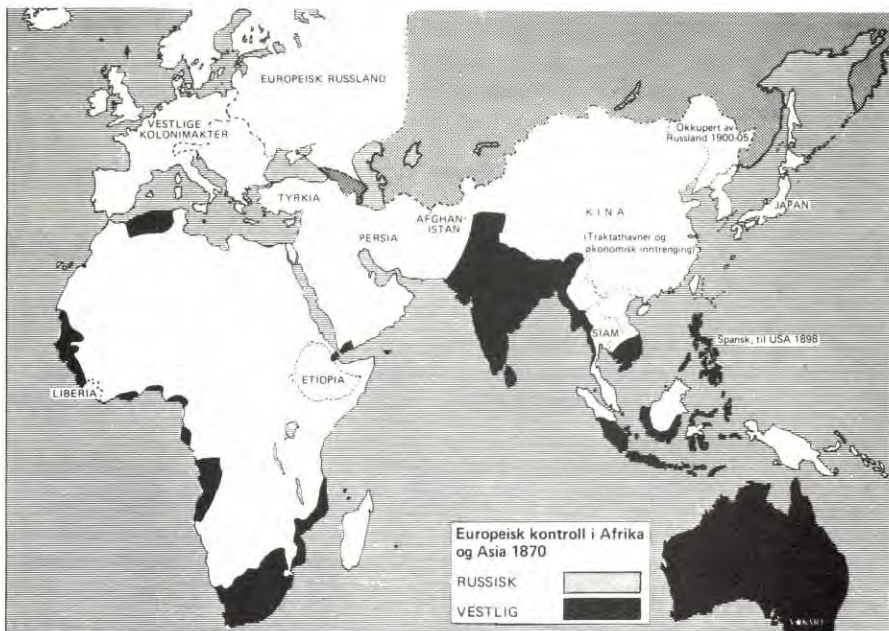
- verden er oppdelt mellom de imperialistiske landa
- de forskjellige imperialistmaktene utvikler seg ujevnt, nye dukker opp og utvikler seg, gamle sakker akterut
- etter en stund tvinger det seg fram en nyoppdeling av verden i henhold til landas (nye) økonomiske, militære og politiske styrke
- denne nyoppdelinga kan bare gjennomføres ved krig.

Men for å forstå imperialismens utvikling og den spente internasjonale situasjonen i dag, er det ikke nok å si alment at imperialismen er årsak til krig. Vi må gå ned å undersøke utviklinga i forholdet mellom de to supermaktene og styrkeforholdet mellom dem. Bare da vil vi bli i stand til å utforme en riktig politikk. Dette skal vi behandle videre i studiesirkelen.

Norge er et lite land

Imperialismen fører til at flertallet av folket og nasjonene i verden blir holdt nede i underutvikling, nød og fattigdom. Menneskene i Norge utgjør omtrent en tusendel av befolkninga på jorda. Hvis vi vil forstå hva som bestemmer Norges skjebne, må vi forstå de *store drivkreftene i verdensutviklinga*.

Ingenting kan gjøre internasjonal politikk enkel. Det er 4 milliarder mennesker på jorda. De snakker mange tusen språk. Det finnes mellom 150 og 200 sjølstendige stater. Det finnes føydalisme, kapitalisme og sosialisme. Det finnes imperialistiske supermakter og flere mellomstore imperialistiske land. Alle sammen har forskjellige interesser og konkurrerer med hverandre. Det finnes mange klasser med motstridende interesser.

Alt dette og mer til finnes i verden. Alle disse faktorene virker hver for seg, slåss mot hverandre og står i motsetning til hverandre. Skal vi forstå verden må vi vurdere helheten i denne utviklinga.

De grunnleggende motsigelsene i verden

De fire grunnleggende motsigelsene i verden er:

- **motsigelsene mellom imperialismaktene på den ene siden og de undertrykte land og nasjoner på den andre,**
- **motsigelsen mellom borgerskapet og arbeiderklassen i de kapitalistiske landa,**
- **motsigelsen mellom de imperialistiske landa innbyrdes,**
- **motsigelsen mellom sosialistiske land og imperialistiske land.**

Ingen av disse motsigelsene kan løses så lenge det imperialistiske verdenssystemet eksisterer. Men de vil ikke være like skarpe og spille den samme rollen hele tiden. I dag er det først og fremst motsigelsen *mellom de undertrykte nasjonene og imperialismen* og motsigelsen *mellom de imperialistiske landa innbyrdes* som spiller en stor rolle. Etter at Sovjet og de øst-europeiske landa ble kapitalistiske er den sosialistiske leiren blitt kraftig redusert. Vi ser også at det ikke er store revolusjonære kamper mellom proletariatet og borgerskapet i de kapitalistiske landa. Det betyr ikke at disse motsigelsene ikke eksisterer, men at de i dag spiller mindre rolle. Veldig enkelt kan vi si at motsigelsen mellom de imperialistiske landa (først og fremst USA og Sovjet) er den motsigelsen som er årsaken til imperialistiske omfordelingskriger, mens motsigelsen mellom imperialismen og de undertrykte nasjonene den motsigelsen som er årsaken til nød og fattigdommen i den tredje verden.

Tredeling av landa i verden

Arbeiderklassen og kommunistenes mål er å sette det kommunistiske systemet i steden for det kapitalistiske. Men veien fram dit vil ta mange krokveier og situasjonen vil endre seg. Når arbeiderklassen kjemper internasjonalt må den forene seg med flest mulig for å vinne seire. Eller som Mao sier: «*Utvikle de progressive kreftene, vinne til seg midtkreftene og isolere sribukkene.*»

På bakgrunn av en vurdering av utviklinga av de grunnleg-

gende motsigelsene i verden har Mao utforma «teorien om de tre verdener». Denne tredeling av verden er den mest omfattende oppsummeringa av de ulike grunnleggende motsigelsene i verden i dag.

Den første verden er de sterkeste imperialistiske maktene, Sovjet og USA. Bare disse statene er *supermakter*, for bare de to er sterke nok til å kjempe om verdensherredømme. Disse supermaktene er hovedstøtten til reaksjonen over hele verden.

Den andre verden er de andre utvikla kapitalistiske landa i Vest- og Øst-Europa, Japan, Kanada, Australia og New Zealand. På den ene sida er monopolene i disse landene med på å høste imperialistisk profitt i den tredje verden. På den andre sida er alle disse landa selv truet og presset av supermaktene.

Dette er et utdrag fra et hefte utgitt av SV som heter "Oppgjør med AKP". Vurdér denne framstillinga av tredje verdenteorien.

SOVJET ER FARLIGST

«Folkets Dagblad» gir en omfattende framstilling av USA-imperialismens økonomiske aktiviteter rundt om i verden. Noe tilsvarende tallmateriale om Sovjet klarer ikke å vise fram. For marxister kommer det derfor i et underlig lys at Sovjet likevel er «farligst». Påstanden begrunnes med henvisning til militær styrke og manglende moralske kvaliteter. Spørsmålet om krig blir et spørsmål om hvem som har flest raketter og hvem som er sluest og griskest. Det materielle grunnlaget for konflikter forsvinner fullstendig.

IMPERIALISMEN

I kampen mot «hegemonismen» (altså først og fremst Sovjet) bør den andre og tredje verden stå sammen. På dette punktet sviker den kinesiske teorien fullstendig. Lenins forståelse av imperialismen som et *forholdsvis enhetlig nivå* i kapitalismens utvikling finnes ikke. «Tre verdener»-teorien hevder f.eks. at hele Latin-Amerika og Afrika har felles interesser mot «supermaktene». Dermed ser den bort fra at reaksjonære regimer i den tredje verden utgjør *viktige deler* av det imperialistiske verdenssystemet. Kamp mot disse regimene er derfor et angrep på viktige deler av systemet som helhet. Det har USA-imperialismen for lengst erkjent, noe vi ser ved støtten de gir til slike regimer over hele kloden.

«DEN ANDRE VERDEN»

Denne manglende forståelsen av imperialismen viser seg i omtalen av «den andre verden» — land som Frankrike, Vest-Tyskland og Japan. Disse er mulige alliansepartnere i kampen mot imperialismen. Riktignok gjøres det oppmerksom på visse økonomiske forbindelser mellom første og andre verden, men dette er underordna. Imperialismen er tydeligvis et slags geografisk begrep, begrensa til store land. Dessuten må man skille mellom stygg og snill imperialism.

Den andre verdens kamp har båret frukter. EF er f.eks. et hardt angrep på «hegemonismen». Frankrikes militærhjelp til Mobutu-regimet i Zaire under Shaba-opprøret våren 1977 var også et tegn på positiv kampvilje.

En konsekvens av teorien om «den andre verden» som en mulig alliert i kampen mot «hegemonistene», er kinesernes kontakt med reaksjonære politikere i Vest-Europa. Kina bygger systematisk ut forbindelsene med de europeiske politikerne som er mest mot Sovjet. (At disse samtidig er ivrige tilhengere av USA-imperialismen spiller tydeligvis mindre rolle.) Lederen for det konservative partiet Storbritannia — Margaret Thatcher blei hylla i Peking våren 1977. Edward Heath har vært der flere ganger. Det samme gjelder den erke-reaksjonære Franz Josef Strauss fra Vest-Tyskland. Disse besøkene er ikke statsbesøk.

Den tredje verden er den gruppa av land som står i skarpest motsetning til imperialismaktene. Det er tidligere koloniland som er fattige fordi de er holdt nede i kunstig underutvikling og fordi rikdommene deres blir plyndra av imperialismen. Kina hører til den tredje verden fordi det er et land som har vært utbytta av imperialismen og fremdeles er truet av supermaktene. Det er i den tredje verden den hardeste kampen mot imperialismen blir ført, og det er her de revolusjonære bevegelsene er sterkest nå.

Verken Thatcher, Heath eller Strauss sitter i regjeringa. Til og med avdanka amerikanske generaler fra Vietnam-krigen er mottatt med stor begeistring i Peking.

Det er lett å skjønne at slike invitasjoner må virke demoraliserende på den tyske og engelske arbeiderklassen: Deres verste fiender blir hylla av kineserne! Dessuten er sjølsagt den logiske konsekvensen at engelske og tyske ml-partier også bør alliere seg med reaksjonære politikere mot Sovjet.

DEN TREDJE VERDEN

«Tre verden»-teorien sier at landa i den tredje verden er hovedkrafta i kampen mot imperialismen. Dette bryter med marxismen på to viktige punkter:

For det første skiller ikke kineserne mellom de ulike landa. De ser den tredje verden som en ensart blokk. Alt fra reine imperialist-agenter som Iran og Chile til sosialistiske land som Vietnam og Nord-Korea skal inngå i enhetsfronten mot «supermaktene».

For det andre bidrar teorien til å tilsøre klassemotsetningene innad i landa i den tredje verden. Albania har skarpt kritisert denne sida ved teorien. De sier bl.a.:

«I følge teorien om de «tre verdener» og dens kjerne må folkene i disse landa ikke kjempe mot f.eks. de blodige fascistdiktaturer til Geisel i Brasil og Pinochet i Chile, Suharto i Indonesia, sjahen i Iran eller kongen av Jordan osv. fordi de etter sigende er en del av den «revolusjonære drivkrafta» som driver verdenshistoriens hjul framover». I følge den nye teorien bør tvert om folkene og de revolu-

sjonære forene seg med de reaksjonære kref-tene og regimene i den tredje verden og støtte dem — med andre ord gi opp revolusjonen.» (Folkets røst» — hovedorganet til Arbeidets parti 7/7 -77)

KINA ISOLERT

Frigjøringsbevegelsene og progressive land har naturlig nok liten forståelse for de kinesiske teoriene. Kampen har i alle år vært retta mot den vestlige imperialismen og dens nyttige lakeier. Nå blir de fortalt at hovedfienden er Sovjet, og at det er nødvendig å forene seg med imperialismaktene i Vest-Europa og de undertrykkingsregimene som den vestlige imperialismen støtter i u-landa. Følgen av dette er at «tre-verden»-teorien ikke får støtte av noe progressivt regime. Vietnameserne og albanerne kritiserer den f.eks. offentlig. Teorien støttes heller ikke av noen betydelig frigjøringsbevegelse eller av noe større kommunistisk eller sosialistisk parti. AKP er trolig det største partiet utafor Kina som bygger på «tre-verden»-teorien.

Vi skal nå gå over til å behandle en del eksempler som viser hvilke utslag «tre verdener»-teorien får i praksis:

Kampen i den tredje verden

De fleste landa i den tredje verden har nå fått formell selvstendighet, men mange av dem er fremdeles halvkolonier, og de fleste blir utbytta av imperialismen. Kampen de undertrykte nasjonene i den tredje verden fører mot imperialismen er i dag hoveddrivkraften for framskritt i verdenshistoria. Det var kampene i den tredje verden som knuste koloniveldet og gjorde de fleste gamle kolonimaktene (f.eks. Storbritannia) til annenrangs imperialister. Det var revolusjoner og frigjøringskamper i slike land som stoppa USA-imperialismens frammarsj og ga støtet til at USA nå går tilbake. Nå er det den sovjetiske imperialismen som møter hardest motstand i den tredje verden. Bevegelsene mot imperialisme og for frigjøring, nasjonal selvstendighet og demokrati i den tredje verden er svært breie. De omfatter også arbeidere, bønder og andre arbeidsfolk, men omfatter også mange nasjonale borgere og til og med føydalister og statsbyråkrater. Ikke bare frigjøringsbevegelser og revolusjonære organisasjoner, men også regjeringer og stater som undertrykker folkemassene innenlands, blir tvunget til å gå mot imperialismen.

Kampen de undertrykte land og nasjonene fører mot imperialismen tjener objektivt kampen for sosialismen. Denne kampen svekker det imperialistiske verdenssystemet og utgjør sammen med proletariatet i de kapitaliske landa den krafta som vil styrte det kapitalistiske systemet.

USA — supermakt i tilbakegang

Etter 2. verdenskrig var USA den sterkeste imperialismakta. USA gjorde seg til herre over koloniene til mange andre imperialistiske land og ble lederen for den imperialistiske blokka. USA-imperialismen var verdens folks hovedfiende.

Men i dag er USA på tilbakegang. Mange land har frigjort seg fra USA-imperialismen. Andre imperialistiske land utvikler økonomien sin raskere enn USA og går imot USA-imperialismen i flere politiske spørsmål. Den økende kløften mellom Vest-Europa og USA er i dag tydelig. Den økonomiske krisa rammer også USA hardt. I de siste åra har Sovjet gått forbi USA militært. USA er ikke lenger den sterkeste og farligste av de to supermaktene.

Sovjet — den farligste supermakta

Det nye borgerskapet i Sovjet har forvandlet en høyt sentralisert sosialistisk økonomi til en statsmonopolkapitalistisk økonomi som er sentralisert i en grad som selv ikke USA kan nå. Selv om Sovjetøkonomien har sine særegne kjennetegn sammenligna med kapitalismen i Vesten, er kjernen den samme, fordi begge er kapitalistiske utbyttingssystemer. Det nye borgerskapet har tatt makta over produksjonsmidlene og i staten, og utgjør en herskende klasse som utbytter og undertrykker arbeiderklassen og folket. Kapitalen i Sovjet er sterkere konsentrert enn i noe annet imperialistisk land og er direkte kontrollert av den gruppa som hersker over regjeringa og militærapparat. Sovjetlederne har satt hele økonomien på krigsfot og store deler av industrien er innretta på militærproduksjon. Den sovjetiske staten konkurrerer på verdensmarkedet på lik linje med andre internasjonale monopoler og stater.

I dag er Sovjet er supermakt i framgang. Den har den sterkeste hæren i verden. De siste åra har den erobra nye kolonier og nykolonier. Sovjet er den viktigste eksportøren av fascisme og kontrarevolusjon. Sovjet har tatt over rollen som *verdens folks største fiende*. Også økonomisk har Sovjets potensiale

MOTKREFTER

Dette utdraget er fra Sosialistisk Ungdoms grunn-sirkel. Diskutér det synet på Sovjet som kommer fram i dette sitatet.

Imperialismens motkrefter er av tre slag:

- Landa som har brutt med kapitalismen, fordi de har begrenset innflytelsesområdet for imperialismen, og ofte støtter frigjøringskamp mot imperialistiske makter. Men disse landa fører ikke alltid noen konsekvent anti-imperialistisk kurs (Kinas angrep mot Vietnam, Sovjets aggresjon mot Eritrea og invasjonen i Afghanistan), og gjennom samarbeid-

et med vestlig kapital er de delvis trukket inn i den imperialistiske verdensøkonomien.

- De nasjonale frigjøringsbevegelsene, der sosialistiske krefter ofte har en dominerende rolle.

- Arbeiderklassen i de imperialistiske landa, som gjennom sin kamp kan svekke kapitalen, og redusere dens muligheter for ekspansjon.

«Men USA er den supermakt som har størst kontroll i verden, Latin-Amerika, Asia, Midt-Østen, Europa. De terroriserer flest mennesker, det må da være verst, det kan dere ikke komme utenom.»

Det britiske imperiet i 1939 var det største verden har sett. Det omfattet Storbritannia, Canada, Australia, India og store deler av Afrika pluss en god del til. De hadde i årevis drevet utsuging og terror i sine kolonier, verst kanskje i India. Var det den eller var det Tyskland som presset på for å få en nyoppdeling av verden? Var det England som i sin desperasjon over å være en verdensmakt på nedtur drev Hitler fram mot den 2. verdenskrig?

Var det den engelske eller den tyske imperialismen som verdens folk skulle ha konsentrert kreftene om å bekjempe i 30-åra? I dag kan alle lett svare tysk imperialisme, for alle veit at det var den som skaffet oss krigen, men det var bare noen få som innså dette på forhånd.

Skal det bli slik igjen at Sovjet bruker sin styrke til å nyoppdele verden mellom imperialistblokkene — skaffer oss en ny krig, — mens folkene konsentrerer oppmerksomheten rundt USAs forbrytelser?

økt. Den sovjetiske økonomien har vokst raskere enn USAs, sett over en periode på 25 år. Veksten har vært særlig sterk for produkter som er strategisk viktige, som stål og sement, der Sovjet nå går forbi USA.

Men Sovjet strir likevel med en tilbakeliggende økonomi som er arva fra tsar-tida. Særlig alvorlig er den lave produktiviteten i industri og landbruk. Sovjet mangler mye viktig teknologi som USA og de andre imperialistlandene har, og er plaget av stadige jordbrukskriser. Sovjet har en *krigsøkonomi*. Mye av produksjonen er omstilt for militære formål. Militærindustrien vokser seg stadig større og skaper ubalanse og kriser i økonomien som helhet. Militærindustrien fungerer som en *kreftsvulst* i den sovjetiske økonomien.

Rivalisering mellom supermaktene

Sovjet er en ny supermakt på vei oppover. Ut fra den samlede styrken Sovjet har, *økonomisk, politisk, og militært*, er Sovjet den eneste virkelige imperialistiske rivalen USA står overfor i verden i dag.

Den økende styrken til Sovjet, sammen med USAs tilbakegang, gjør situasjonen moden for en nyoppdeling av verden. Lenin pekte på:

«Kapitalistene deler ikke opp verden fordi de er særlig ondskapsfulle, men fordi konsentrasjonsgraden som er nådd, tvin-

ger dem til å ta i bruk denne metoden for å oppnå profitt. Og de deler den opp i 'samsvar med kapitalen', 'ut fra styrke', fordi det ikke finnes noen annen oppdelingsmåte under vareproduksjon og kapitalisme.»

Hovedmålet for Sovjet er i dag å forberede seg på det avgjørende slaget med USA-imeprialismen. Sovjet er økonomisk svakere enn USA. Derfor er hovedmetoden for å trenge inn i områder der USA står svakt, militært press og militære even-tyr. USA ønsker å forsvare sine interesser i verden, og Sovjet ønsker å utvide sine. Derfor sier vi at USA i dag ønsker å beva-
re status quo mens Sovjet er *ekspansjonistisk*. *Rivaliseringa* mellom USA og Sovjet er *årsaken* til krig, men det er den sov-jetiske ekspansjonen som presser fram en ny verdenskrig.

Krigsfaren øker

I 70-åra har det vært mange framgangsrike nasjonale frigjø-ringskriger og mange revolusjonære bevegelser for demokrati og framskritt i den tredje verden. Men motsigelsen mellom de

to supermaktene har skjerpa seg raskere. Hvis vi går tilbake til de fire grunnleggende motsigelsene i verden kan vi si at *motsigelsene mellom imperialismaktene innbyrdes skjerper seg raskest. I dag er det ikke utvikling i retning revolusjon som først og fremst preger verdenssituasjonen, men utvikling mot en ny verdenskrig.*

«Imperialismen er iflg. Lenin et resultat av den kapitalistiske økonomien, og Sovjet er ikke kapitalistisk!»

Vi mener at Sovjet er et kapitalistisk samfunn av en ny type. Det skiller seg fra kapitalismen i Vesten ved:

- en annen historisk bakgrunn, tidligere sosialistisk
- ekstrem sentralisering i økonomien og politikken
- en nærmest total statskapitalisme
- et spesielt terroristisk styre over for sine egne innbyggere og knebling av alle demokratiske rettigheter

Men ellers er kapitalismens velkjente grunndrag til stede:

- *Sovjet er et klassesamfunn*, lønnsforskjeller er kanskje opptil 1:50, den såkalte nomenklaturen som består av mennesker med ledende stillinger i stat og kommunistparti, både lokalt og sentralt ca. 250 000 i flg. Der Spiegel. Nomenklaturen har rettigheter som ingen annen sovjetborger, egne butikker, feriesteder, særlige hus, apoteker, legeordninger osv. i tillegg til den høye lønna.

Sovjets herskerklasse er et borgerskap som utbytter arbeiderne.

Et vanlig argument mot det er at alt er statsid og dermed folkets eiendom. Men dette er et formelt argument som ikke tar hensyn til hvem som har den egentlige kontrollen med produksjonsmidlene. Hele økonomien er sentralisert under statsplanene og i stedet for at disse blir et instrument i det sovjetiske folkets hender for å styre økonomien til sin fordel så er femårsplanene en redskap for herskerne til å gjennomføre sitt mål for produksjonen og fordele merverdien etter sine interesser.

- **Målet for produksjonen er størst mulig profitt.**

Kapitalismens målsetting om at produksjonen skal gi mest mulig profitt er gjenetablert i Sovjet: «*Fra og med nå kommer bedriftenes og fabrikkenes arbeide først og fremst til å bli bedømt av omsetningen av produserte varer, med andre ord på basis av profitt og lønnsomhet.*» (Rapport fra Sovjetunionens Kommunistiske Partis kongress, 1966).

- **Borgerskapet har kontroll over statsapparatet**

Dette er egentlig det viktigste spørsmålet for vurderinga av et samfunn, hvilken klasse som har makta. For Sovjets vedkommende skulle det være særlig enkelt, her har borgerskapet samlet all både politisk og økonomisk makt på ei hand, *staten* eier, styrer kollektivt økonomien og politikken.

Sovjets borgerskap er et statsmonopolistisk borgerskap.

Er Sovjet imperialistisk?

Kreftene må samles mot Sovjets krigspolitikk

Sovjets imperialistiske ekspansjon truer mange land med angrep. Dersom den ikke blir stoppet, vil den utløse en ny verdenskrig, som vil føre til forferdelige lidelser for menneskeheten. I dag er den mest brennende oppgaven for folkene i verden å skape en brei internasjonal enhetsfront mot sovjets ekspansjons- og krigspolitikk.

Det er spesielt viktig å utvikle en omfattende internasjonal støtte til de folkene og landa som fører kamp mot sosialimperialismen. Den kampen de fører tapper Sovjets militære og økonomiske styrke. Det vil bidra til å stoppe den sovjetiske ekspansjonen og er derfor også et forsvar for andre land.

Det er også viktig å kjempe mot unnfallenhet og ettergivenhet i forhold til Sovjet. Erfaringene viser at ettergivenhet i forhold til en oppadstigende stormakt bare bringer krigen nærmere. Land som er truet av Sovjetisk aggresjon må forsvare sin nasjonale uavhengighet og styrke sin forsvarsevne.

Fronten mot Sovjet må samle folk i den tredje verden, i de utvikla kapitalistiske landa og i supermaktene. Det er et mål at det store flertallet av stater og regjeringer i den tredje verden og den andre verden tar stilling mot Sovjets krigspolitikk, uansett hva slags politikk de fører i andre saker.

Å føre en slik virkelig fredspolitikk er en førsterangs oppgave for arbeiderklassen og kommunister i dagens verden. Det betyr ikke at kampen mot borgerskapet i hvert enkelt kapitalistisk land eller kampen mot annen imperialisme kan opphøre.

De to supermaktene, Sovjet og USA, er verdens folks fiender. Men hvis vi skulle sette de to supermaktene på lik linje, uten å skille mellom dem og la være å peke ut Sovjet som den farligste opphavsmannen til krig, da ville vi bare sløve den revolusjonære virksomheten til folket i verden og gjør det fremsatte målet for kampen mot imperialismen utydelig. *Når proletariatet kjemper på den internasjonale arena må det forene seg med alle som kan forenes i lys av det som er påtrengende og tenkelig i ulike historiske perioder, for å «utvikle de progressive kreftene, vinne til seg midtkreftene og isolere stabukken».*

Rød Ungdoms fredspolitik

Rød Ungdom ser det som en av de mest brennende oppgaver i vår tid å hindre utbruddet av en ny grusom verdenskrig. Vår fredspolitik er:

- Rød Ungdom mener at det er imperialismen, rivaliseringen mellom supermaktene og Sovjets ekspansjon som fører til krig. For å kjempe mot krigen må vi derfor kjempe mot imperialismen, supermaktene og spesielt rette oppmerksomheten mot Sovjet som utgjør den største trusselen mot verdensfreden.
- Rød Ungdom går inn for gjensidig nedrustning. Kravet om nedrustning må rettes til supermaktene Sovjet og USA. Forutsetningen for en almen nedrustning er at USA og Sovjet rustet ned. Rød Ungdom er imot ensidig nedrustning i Norge, og vi er imot at det stilles krav om ensidig nedrustning til Vesten. Kravene må stilles mot begge supermakter. Det er de som kan kaste verden ut i ny verdenskrig.
- Rød Ungdom er for å mobilisere ungdommen og opinionen til aktiv og bevisst handling mot krigsfaren. Kamp mot krigen krever kunnskap om krigens årsaker og styrkeforholdet mellom supermaktene. Rød Ungdom går imot undergangsteorier og teorier som bare skaper frykt og passivitet.
- Rød Ungdom mener at støtte og aktiv solidaritet til folk og nasjoner som kjemper mot imperialismen og imperialistisk aggresjon er en viktig del av kampen for fred. Når frigjøringsbevegelsen i Afghanistan motsetter seg den russiske okkupasjonen svekker det en aggressiv supermakt og gir håp til verdens folk og nasjoner.
- Rød Ungdom er for et sterkt nasjonalt forsvar i Norge. Vi er imot ensidig nedrustning og er imot at offeret for imperialistisk aggresjon skal avvæpnes, mens angriperen kommer i annen rekke. Et nasjonalt forsvar er fredsbevarende i den forstand at det vil være vanskeligere å gå til krig mot Norge. Et nasjonalt forsvar og krigføring mot en okkupantmakt vil svekke angriperen og forkorte krigen. Norge kan ikke basere sitt forsvar på en supermakt.
- Rød Ungdom er imot unnfallenhet i forhold til imperialistisk maktpolitikk. I dagens verden må alle nasjoner forsvare sin nasjonale uavhengighet. Aggresjon, krenking av landegrenser og innblanding i andre lands indre anliggende må skarpt avvises. Derfor er Rød Ungdom imot at vestlige land godtar sovjetisk aggresjon fordi de ønsker å opprettholde sin handel med østblokkland. En forutsetning for avspenning, som vi alle ønsker, er at supermaktene ikke øker spenningen ved aggresjon og okkupasjon.
- Rød Ungdom er for et sterkere sivil beredskap i Norge. Rød Ungdom går inn for at det lages evakueringsplaner av alle stør-

re byer, utbygging av tilfluktsrom, atomsikker lagring av mat og andre nødvendige forsyninger og større åpenhet og informasjon om farene ved et atomangrep på Norge. Vi mener dette ikke skaper illusjoner om faren ved et atomangrep, men at det kan redusere tapstallene hvis ulykken skulle være ute. Dessuten vil det minske virkningene av å bruke atomvåpen som et politisk press- og terrorvåpen mot sivilbefolkninga.

- Rød Ungdom er for Norden som atomfri sone. En slik sone må opprettes for å redusere antallet atomvåpen som eksisterer i dag. Derfor må sonen innbefatte sovjetiske og amerikanske atomvåpen som er retta mot Norden. I første rekke gjelder dette russiske taktiske- og mellomdistanseraketter, på Kola-halvøya og i Østersjøen.

Studiespørsmål

1. Gå gjennom vanskelige ord og spørsmål til teksten.
2. Hvorfor blir det kriger? Er det krigsfare i dag? I tilfelle, hva kan hindre/utsette krigen?
3. Ta utgangspunkt i de fire grunnleggende motsigelsene i verden. Er noen viktigere enn andre?
4. Bør vi gå inn for styrking av det norske forsvaret? Hva mener dere om kvinnelig verneplikt?
5. Hva mener dere om Nei til atomvåpen sin politikk?

Revolusjon og sosialisme

For noen står sosialismen for terror, statsbyråkrati og undertrykking av enkeltmennesket. For andre representerer sosialismen en bedre framtid, selve realiseringa av ord som frihet, rettferdighet og solidaritet.

For oss betyr sosialismen ingen av disse tinga. For oss er sosialismen et overgangssamfunn til kommunismen — det klasseløse samfunnet. Hvordan denne sosialismen vil se ut i detalj er det umulig å svare på. Vi kan bare sette opp visse rammer for hvordan den kan bli, hvilke muligheter den vil gi oss, og hva vi vil slåss for at den skal bli.

Det er ingen tilfeldighet at altfor mange folk som tidligere så på seg selv som sosialister i dag rynker på nesa når de hører at vi slåss for et sosialistisk samfunn. Mye av årsakene til at folk er blitt skeptiske er sjølsagt alle de forsøkene som er blitt gjort på å bygge sosialismen i verden, som ikke har svart til forventningene om arbeidermakt, demokrati osv. Sovjet har utvikla seg til å bli en aggressiv supermakt med en fascistisk innenrikspolitik. Kina har riktignok ennå sosialisme, men landet er fortsatt relativt fattig og det er et åpent spørsmål om de vil klare å holde på sosialismen.

Disse tinga viser at det ikke er noen enkel sak å bygge og sikre sosialismen, og at den marxistiske teorien ikke er nok utvikla til å gi gode nok svar på en del spørsmål rundt sosialismen og dens utvikling mot kommunismen. Disse svarene er det opp til oss å finne.

Kommunismen er vårt langsiktige mål. Med kommunismen mener vi et klasseløst samfunn. Et samfunn der ingen mennesker eller klasser lever av å utbytte andre mennesker eller klasser. Et samfunn der det er utenkelig for folk som lever i det å trække på andre for sjøl å overleve. Et samfunn der alle yter et-

ter evne og får etter behov, og der alle har reelle muligheter til å få utvikle sine åndelige såvel som sine praktiske egenskaper.

Kommunisme

Folk flest sier at dette er flott i teorien, men at det er umulig å gjennomføre i praksis. Vi mener at det er mulig å gjennomføre det i praksis, men at forutsetninga for det er at produktivkrefte-
tene utvikler seg til et stadium der minimal arbeidsinnsats kan skape et overflodssamfunn. På grunnlag av dette kan det innføres kortere arbeidstid som igjen vil gi folk reelle muligheter til å utvikle evnene sine og til å delta i styringa av samfunnet.

La oss sette opp følgende tankeeksperiment:

— Sett at alle som i dag står uten arbeid kunne settes inn i produksjonen for å være med i produksjonen av det menneskene trenger av mat, klær, hus osv.

— Sett at vi får innført planmessig bruk og fordeling av ressursene og dermed fjerner all sløsing, rovdrift på naturen osv.

— Sett at teknologien som faktisk finnes ble brukt til å drive tilbake ørkenvandringa, dyrke opp områdene, og øke matvareproduksjonen.

— Sett at de to tusen milliarder kronene som hvert år blir brukt til militær opprusntning (innafor dette: energi, råstoffer, arbeidskraft, teknologi, forskningsressurser...) hadde vært brukt til f. eks. å bedre helse og utdanningstilbudet i verden.

— Sett at alt det nyeste innenfor teknologien systematisk og planmessig hadde vært brukt til å fjerne rutinemessig og helsefarlig arbeid. Noe som i sin tur igjen hadde frigjort arbeidskraft til å løse oppgaver vi til da ikke hadde ressurser til å ta fatt på. Dersom alt dette ble gjort pluss en del andre ting, hva kunne ikke da menneskeheten oppnådd i retning av å avskaffe sult, fattigdom, analfabetisme osv?

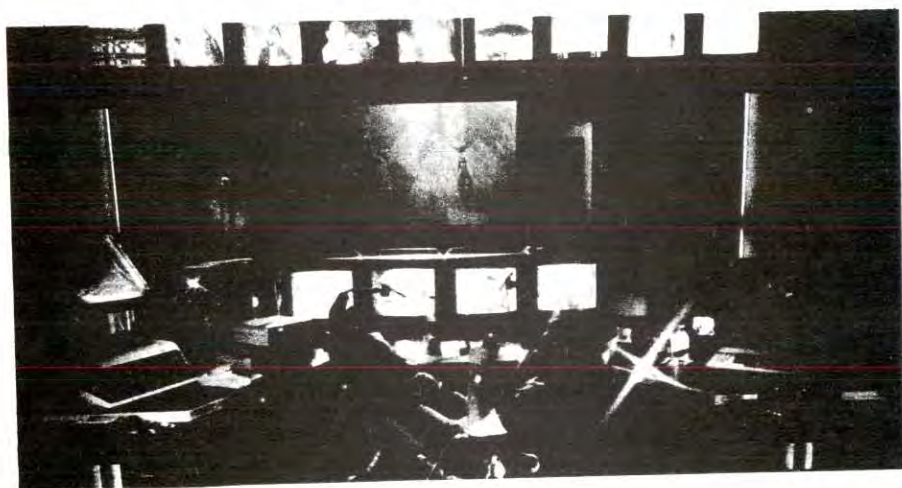
Perspektivene er klare nok. Det er allerede i dag, og ennå mer om noen tiår mulig å avskaffe sult og fattigdom og sikre alle mennesker det de trenger for å leve godt. Bare det kapitalistiske systemet som baserer seg på utbytting og undertrykking står i veien. Teknologien finnes, og ressursene finnes som gjør det mulig å forholdsvis fort utvikle samfunnet i retning kommunismen, det klasseløse samfunnet.

Ikke bare harmoni . . .

At det ikke finnes klasser under kommunismen betyr ikke at alle motsigelser vil forsvinne. Motsigelser vil det alltid være. Motsigelser finnes overalt og i alle ting — uten motsigelser ville samfunnet opphøre å eksistere. Kommunismen er altså ikke et statisk samfunn, men også et samfunn som stadig utvikler seg.

F.eks. vil det fortsatt være motsigelser mellom gammelt og nytt, ny teknologi vil skape motsigelser, folk vil fortsatt gjøre feil som igjen vil være opphav til motsigelser i politikken, økonomien og ellers menneskene imellom. Men først og fremst vil menneskeheten kunne utvikle seg gjennom likeverd og ikke gjennom klassekamp, kriser og krig. Marx snakka om denne overgangen fra kapitalisme til kommunisme som overgangen fra nødvendighetens rike til frihetens rike for menneskene.

Dette er altså målet vårt. Men det forutsetter ikke bare at kapitalismen blir styrta, men også at produktivkreftene utvikles og menneskene forandrer seg. Begge deler vil ta tid. Sosialismens historiske oppgave er å legge forholdene til rette for at dette skal kunne bli mulig.

Hvilke krav må vi stille til sosialismen for at dette skal bli

mulig? Hvilke motsigelser i kapitalismen må sosialismen ta sikte på å løse? Hvordan skal sosialismen organiseres for å hindre at kapitalismen blir gjenoppretta?

Hvordan skal norsk sosialisme se ut?

Dette er spørsmål vi står overfor og vil prøve å svare på.

STAT OG REVOLUSJON

Etttersom staten spiller en større og større rolle i de høyt utvikla kapitalistiske landa, er det viktig å komme til klarhet om hvordan vi ser på staten. Få spørsmål er så tåkelagt som dette.

På skolen lærer vi at statener deg og meg, den er nøytral, den skal vokte og verne oss mot lovløshet, dess mer staten overtar dess mer sosialisme blir det, staten har eksistert til evig tid osv. Opp mot dette sier vi at staten er et redskap for den herskende klasse for å opprettholde makta si.

Tidligere har vi vært inne på hvordan samfunnene har utvikla seg fra urkommunistiske stammesamfunn hvor det ikke fantes klasser, via slavesamfunn, føydalisme og fram til kapitalismen. Hvis en studerer den tidligste samfunnsformen - urkommunismen - finner en ut at det ikke fantes noen statsdannelse. Staten må altså ha oppstått på et seinere tidspunkt. Da er det kanskje av betydning å finne ut når, og hvorfor?

Det viser seg at det først ved framveksten av slavesamfunnet at det oppsto noen form for statsdannelse. Til da hadde alle deltatt på lik linje i "produksjonen" - kampen for å overleve - og det var først da samfunnet ble delt i to klasser, slaveeiere og slaver, at behovet for noen stat meldte seg. Slaveeierne trengte et redskap som kunne sikre makta deres i tilfelle de ubevæpnede slavene gjorde opprør.

Men i dag da, har ikke staten langt flere oppgaver enn å holde den undertrykte klassen nede? Jo, mer ser en på det felles grunntrekket ved alle statsdannelser er det voldsapparatet (hæren, politiet og fengselsvesenet) som går igjen. I Store Norske (Aschehoug og Gyldendal forlag, Oslo 1981) står stat forklart slik: "...den institusjon som innen et gitt territorium har monopol på bruken av fysiske tvangsmidler...". Med andre ord er kjernen i statsapparatet voldsapparatet.

Men er det ikke sosialisme når staten overtar alt i samfunnet?

Dette får vi høre både fra Arbeiderpartiet og de borgerlige partiene. Allikevel våger vi påstanden at det ikke stemmer. Det viktigste spørsmålet er ikke om det er en kapitalist eller staten som eier produksjonsmidlene. Sålenge borgerskapet har makta i samfunnet har de også makta i staten. Da blir det uvesentlig om de eier bedriftene og bankene direkte eller indirekte gjennom staten. Først når arbeiderklassen har fratatt borgerskapet makta og sjøl overtatt styringen av samfunnet og produksjonsmidlene, først da blir det sosialisme. Det at staten overtar mer og mer under kapitalismen, er en objektiv

lov. Men det fjerner på ingen måte utbytting og undertrykking, enn si skaper sosialisme.

Borgerlig demokrati og fascisme

Men hvordan kan vi si at borgerskapet har makta i Norge og undertrykker arbeiderklassen? Det er jo frie valg som avgjør hvem som skal styre, og vi har jo tale-, presse- og trosfrihet. Ja, det er riktig. I Norge har folket demokratiske rettigheter som i andre land er helt utenkelige. Og vi vil forsvare, og kjempe for at de skal bli utvidet. Dette er viktige rettigheter for arbeiderklassen og folket. Men det endrer ikke ved det faktum at det er borgerskapet som har den økonomiske makta i samfunnet. Og i tider hvor klassekampen skjerpes angripes disse rettighetene av borgerskapet. For når borgerskapet følger at makta si er truet gjør de som alle herskende klasser, de tar i bruk alle tilgjengelige metoder for å beholde den. Da hersker de gjennom det åpne borgerlige diktaturet - fascismer. Vi skal bruke litt plass på et eksempel fra vår tid som kan kelyse dette: Polen.

Polen

Polen har en forfatning (grunnlov) som garanterer folket demokratiske rettigheter. Men i praksis har ikke disse rettighetene eksistert for andre enn herskerklassen. Etter at prisene på kjøtt steg enormt sommeren 1980 brøt det ut en streikebevegelse over hele landet. Etter hvert utvikla denne seg til noe langt mer enn en bevegelse for lavere matvarepriser. Og resultatet av streiken var en fri og uavhengig fagbevegelse - Solidaritet. Den reiste krav om at de grunnlovsfestede rettighetene skulle gjelde for alle, og krevde medinnflytelse over og mytenkning i økronien som var helt på konkursens rand. Helt fra starten fikk Solidaritet massiv opplutning. Av en befolkning på 35 millioner ble over 10 millioner medlemmer av Solidaritet. I tillegg hadde Solidaritet støtte og sympati fra langt, langt flere. Det betyr at flertallet av Polens befolkning støttet Solidaritets krav. Som følge av dårlig økonomisk planlegging og byråkrati, og ikke minst Sovjets utsgning av Polen, hadde landet store økonomiske problemer. Solidaritet la stor vekt på å rinne løsninger på disse problemene, og la fram en økonomisk plan for nyordning. Altså både i oppslutning og i politisk linje hadde Solidaritet en reell sjanse til å overta styringen i landet. Likevel kunne herskerklassen, med Jaruzelski i spissen, sette til side de grunnlovsfestede rettighetene og knuse motstanden i brutal terror. Dette eksempelet viser at det ikke er arbeiderklassen og folket som i første omgang tyr til våpen - men herskerklassen. Når den føler sin makt truet slår de den ned - med våpen. Derfor viser Polen den fredelige overgangens umulighet. Når arbeiderne stiller reformkrav, og makthaverne føler seg truet, slår de bevegelsen ned med våpen.

Hva har dette med Norge å gjøre?

Vi kunne tenke oss hva borgerskapet i Polen hadde gjort hvis arbeiderne hadde gått så langt som å kreve sosialisme. Også i Norge er det borgerskapet som har den reelle makta over voldsapparatet. Hvis de skulle føle seg tilstrekkelig truet er det ingenting som skulle tyde på at de ikke ville bruke alle tilgjengelige midler for å beholde makta. Blå. hevder SV at Norge har en annen - og mer fredelig historie enn andre land som har opplevd militærkupp. Det kan vel diskuteres. Men poenget er at borgerskapet i Norge enda

ikke har følt seg så truet at de har innført unntakstilstand, militærstyre eller fascisme. Årsaken ligger ikke i nordmenns gemyttlighet. Kan borgerskapet velge ønsker de sjølsagt å styre med "fredelige" midler. SVs syn minner oss om mannen som falt fra Empire State Building i New York og sa da han var på vei forbi tredje etasje: "Til nå har det jo gått bra!"

Fredelig overgang til sosialismen

Dermed stilles vi overfor et spørsmål som alle undertrykte klasser som har kjempet for frigjøring har måttet ta stilling til før eller siden: kan herskerklassen styrtes med fredelige midler? Ser vi på historien ser vi at den har bestått av evigvarende kamp mellom undertrykte og undertrykkere. Og hele veien ser vi at den herskende klassen med de mest grusomme midler har forsøkt å hindre at de undertrykte frigjør seg. Alle revolusjonære bevegelser som har neglisjert spørsmålet om beväpning for å hindre å bli slått ned, har blitt druknet i blod og terror. Derfor tar ml-bevegelsen historia på alvor vi sier at vi regner med at en væpnet revolusjon er nødvendig, til tross for at vi ikke ønsker at den skal være blodig. Vi ønsker å gjøre noe i virkelighetens verden for å skape et bedre samfunn. Verden har sett nok av drømmere som har bygd luftslott om Utopia.

Sosialismens oppgaver

Til nå har vi bare erfaringer fra revolusjoner i tilbakeliggende land. Derfor finnes det ingen ferdig modell, utprøvd i praksis, som kan være mønster for et sosialistisk Norge. Sosialismen i Norge må få en utforming som samsvarer med forholdene i Norge, og den vil derfor på mange områder skille seg fra andre sosialistiske land. Og uansett er det umulig å legge fram et detaljert program for et sosialistisk Norge. Utviklinga vil bli forma ut skritt for skritt på bakgrunn av de erfaringene det arbeidende folket i Norge får.

Men sosialismens oppgave er å løse de iboende motsigelsene i kapitalismen og bringe samfunnet mot det klasseløse kommunistiske samfunnet.

— Sosialismen må *løse motsigelsen mellom den private tilegninga og den samfunnsmessige produksjonen*. Det løses ved at arbeiderklassen overtar statsmakta og eiendomsretten til de viktigste produksjonsmidlene. Da har man lagt det formelle grunnlaget for at tilegninga kommer i samsvar med den samfunnsmessige produksjonen; samfunnsmessig produksjon — samfunnsmessig tilegning.

— Sosialismen må *oppheve vareproduksjonen*. Vi ser at de sosialistiske landa som har oppstått i historia har blitt tvunget til å utvide vareproduksjonen i perioder (f.eks i Kina i dag). Så lenge det finnes varerproduksjon vil det finnes grunnlag for at kapitalismen gjenoppstår. Produsentene (arbeiderne) tilegner seg ikke produktene direkte (men f.eks. gjennom marked) og man har derfor enda ikke opphevet motsigelsen mellom det samfunnsmessige og det private.

— Sosialismen må *overvinne knappheten på varer*. Bare ved å utvide produksjonen vil det være mulig å oppheve vareproduksjonen. Man vil etter hvert kunne ta ett og ett produkt ut av markedet og fordele etter behov. Da vil loven «fra enhver etter evne til enhver etter behov gjelde i fullt monn».

— Sosialismen må *produsere for å tilfredsstille folks behov*. Under kapitalismen styres produksjonen av loven om maksimalprofitt. Middelet for å produsere etter folks behov er den *sosialistiske planen*. Planen knytter produksjon og distribusjon sammen, og dens umiddelbare oppgave er å overvinne markedet som styringsmekaniske og «domstol» for økonomien.

— Sosialisme er i første rekke et *overgangssamfunn* mellom kapitalisme og kommunisme. Det vil finnes rester av kapitalis-

me. Vareproduksjon vil eksistere i lang tid. Det vil være stort skille mellom administrative ledere og arbeiderne. Det vil finnes borgerskap og klassekamp. Proletariatets diktatur, som har til oppgave å trygge en samfunnsutvikling som skal avskaffe klassene, må undertrykke borgerskapet. Sosialismen, som vil vare i en lang tidsepoke, skal i siste omgang sikre overgangen fra «nødvendighetens til frihetens rike», oppheve underkuinga under arbeidsdelinga, oppheve skillet mellom hånd og ånd og oppheve klassene. Denne epoken vil være full av motsigelser og kamp om samfunnet skal gå framover eller tilbake. Denne kampen er ikke avgjort ved at arbeiderklassen tar makta i staten, like lite som kapitalismens seier over føydalismen ble avgjort ved at borgerskapet seira i noen land.

Et annet sosialismesyn

Det finnes mange grupper og partier som kaller seg sosialistiske. I Norge kaller NKP, SV og DNA foruten AKP(m-l) seg for sosialistiske partier. Men alt som kaller seg sosialistisk er ikke det; Vi kan ikke kalle et parti sosialistisk bare fordi det har satt denne merkelappen på seg sjøl. Vi må alltid gå bak orda og finne ut hva de forskjellige står for i praksis, f. eks. synet deres på hvordan sosialismen skal se ut. Her vil vi ta for oss SV sitt sosialismesyn.

SVs debatt om «sosialisme på norsk»

Det er krise for den sosialdemokratiske og reformistiske veien til sosialismen. Deres strategi har vært å bygge sosialismen gjennom den kapitalistiske staten. Dess mer staten har ekspandert, dess nærmere har vi kommet sosialismen. Når nå kapitalismen er inne i ei ny krise, oppgangstidene etter krigen er slutt, viser denne strategien seg å være like feilaktig som kommunistene alltid har hevdet at den er.

Den stadig ekspanderende staten har på ingen måte løst kapitalismens problemer, langt mindre lagt grunnlaget for en sosialistisk samfunnsomveltning. Denne «veien til sosialismen» opplever nå sin blåmandag samtidig som den ser resultatet av sin egen feilslåtte politikk; den såkalte høyrebølga.

DNA's krise er SV's krise

Men denne krisa rammer i like stor grad SV. SV's politikk har i store trekk vært å utskrive litt mer av DNA's medisin. SV har gått inn for at staten skal gå enda lenger i statsovertakelse enn det DNA har gjort. Dette har vært hovedstoppen i SV's og venstrereformistenes strategi. Denne retningas politiske havari har ført til store politiske motsigelser i SV. Ett av svarene er Rune Slagstad's «Sosialisme på norsk». Denne strategien innebærer:

— Det er i dag krise for vekstkapitalismen og vekstsosialismen.

— Det sosialistiske svaret på vekstsamfunnets sentralisering er desentralisering. En sosialistisk samfunnsutvikling må bygge på de sterke desentraliserende trekk i norsk samfunnsliv og politikk.

— Ved inngangen til 80-åra står Norge framfor et veiskille. Det er to veier å gå: Enten det statskapitalistiske Norge eller det folkesosialistiske Norge. Det vil være mer statseidendom i det statskapitalistiske Norge enn i det folkesosialistiske.

— Den norske sosialismen vil være en kommunal sosialisme. Kommunen har alltid øvd tiltrekningskraft på den norske venstresida.

— Den dominerende eiendomsformen vil være folkeeidendom. Den er adskilt fra staten og vil være samvirketanken overført til produksjonen.

— Hovedstrategien i dag er kamp for strukturreformer som forrykker maktforholdene mellom klassene. I dag vil det si reformer som lar arbeiderklassen bli delaktige i de viktigste økonomiske beslutningene i en bedrift, bl.a. lønnstakerfond.

— Overgangen til sosialismen vil bli en langvarig prosess hvor trekk av det nye samfunn utvikles og foregripes innen det gamle — og ikke en brå og rask manøver gjennomført over natten. Etter Slagstad's syn bør en ikke skille for skarpt mellom det sosialistiske målet og veien dit, mellom framtid og nåtid. Det er mulig innenfor dette systemet å gjennomføre en rekke reformer som svekker kapitalistklassen og styrker de folkelige posisjonene.

— Dette er en tredje vei til sosialismen, mellom sosialdemokrati og stalinisme.

Dette er den mest typiske varianten av den såkalte «nyrevisjonismen». At behovet for å gjøre opp med dogmer er til ste-

de, skal ikke stikkes under en stol, men et mer naivt forsøk enn dette vil det være vanskelig å finne. Det SV gjør er å samle opp alle gode ønsker de kunne tenke seg (desentralisering, folkeeiendom, arbeiderkontroll, kommunalsosialisme, den tredje veien etc.) Og de er selvfølgelig imot alt som er stygt og vondt (sentralisering, stalinisme, staten etc.). Vi kan her virkelig snakke om en ideell (idealistisk) sosialisme i motsetning til en vitenskapelig sosialisme. For SVs sosialismemodell er høyt hevet over en analyse av økonomien, av kapitalismens motsigelser og lover etc.

Viske ut skillet mellom sosialisme og kapitalisme

Et av de viktigste formåla med SVs nye sosialismemodell er å viske ut skillet mellom sosialisme og kapitalisme. Slagstad sier at det ikke er så viktig å skille for skarpt på dette punktet. Realiteten er sjølsagt at disse tiltaka med kommunalsosialisme og folkeeiendom skal gjennomføres innafor kapitalismen. Systemet med folkeeiendom, dvs. gruppeeiendom, medfører i SVs variant at makten skal flyttes fra monpolkapitalen til produsentene. Utover det skal det ikke skje noen forandring. Hele den resterende kapitalistiske strukturen bevares uendret. *Vareproduksjonen og markedet opprettholdes, for markedet er den eneste mekanismen som kan holde sammen en økonomi med tusenvis av sjølstyrte enheter.* I denne modellen ligger det i selve forussetninga at det ikke skal være noen samlende plan. Sosialismens fordel, produksjon for samfunnets og folkets behov, ikke for profitt, forsakes. Og hva er da poenget med å kjempe for sosialismen, hvis den så likevel ikke skal løse noen av kapitalismens iboende motsigelser som er årsaken til kriser, krig, underutvikling og sult? SVs små enheter vil måtte følge de samme lovmessighetene som eksisterer i dag. De må kjempe for maksimal profitt og bli nedlagt hvis de ikke vinner fram i konkurransen. Lønnstakerfond og arbeiderkontroll sørger bare for at areiderklassen sjøl må være ansvarlig for utbyttinga og nedlegging av bedrifter.

Strukturendringer i kapitalismen

SV opererer med at kapitalismen i de utvikla industrialiserte landa er så demokratiske at det er mulig med strukture reformer «som forrykker maktforholdene mellom klassene». I andre

sammenhenger sies det at revolusjon og væpnet kamp kan være nødvendig i den tredje verden, fordi alle andre utveier der er stengt. Så ikke i Europa. Denne tesen betviler vi. I første rekke fordi intet skulle tyde på at noen av verdens sterkeste borgerskap skulle gi fra seg makten noe mer frivillig enn relativt svake borgerskap i bananrepublikkene i Latin-Amerika. Vi frykter faktisk at kampen for sosialismen i Europa vi bli adskillig hardere enn i den tredje verden.

Sosialismens problemer

Sosialismen har vært arbeiderklassens framtidsdrøm i flere generasjoner. For de mest bevisste arbeiderne var det dette samfunnet de henviste til når kapitalismen viste seg udugelig. Og sosialismen har fremdeles stor appell. Norges største parti kaller seg sosialistisk og Sovjet driver sine aggresjonskriger under røde faner for å dysse folk i søvn. Men samtidig er utarvinga i Sovjet en av de viktigste årsakene til at så *få* arbeidere støtter sosialismen. Derfor er det en førsterangs oppgave for dagens kommunister å avsløre det russiske systemet. Men vi må også studere den utviklinga som førte fram til kontrarevolusjonen i Sovjet. En viktig årsak til at sosialismen gikk i vranglås i Sovjet var at det kommunistiske partiet hadde en forestilling om at de viktigste motsigelsene var løst når arbeiderklassen kom til makta gjennom sitt kommunistiske parti. Mao og kineserne derimot tok lærdom av Sovjet og utvikla teorien om at *klassekampen* fortsetter under sosialismen. Kineserne forsøkte å løse problemet med at kapitalistiske trekk reproduseres også under sosialismen med *kulturrevolusjonen*.

I denne studiesirkelen har vi flere ganger nevnt motsigelsen mellom den samfunnsmessige produksjonen og den private tilegnelsen. Vi har sagt at den sosialistiske revolusjonen løser den motsigelsen, ved at tilegninga av samfunnsrikdommene også gjøres samfunnsmessig. Men utviklinga har vist at dette problemet er uhyre omfattende, og at den sosialistiske revolusjonen faktisk *ikke* løser denne motsigelsen slik Marx og Engels hadde en tendens til å framstille det.

Nå er sosialismens oppgave å utvikle produksjonen slik at det blir overflod av produkter og dermed vil vareproduksjonen opphøre. Og da vil den samfunnsmessige tilegninga ikke lenger være *indirekte*, men virkelig og direkte. Men det som skjedde i Sovjet var at et nytt borgerskap tok makta lenge før produksjonen var utvikla til et sånt nivå. Problemet er at kapitalistiske trekk fortsetter å leve side om side med sosialistiske trekk på alle nivåer; sosiale, økonomiske, politiske og ideologiske. Og da ikke bare som rester fra fortida, men de vokser også fram innafor det sosialistiske samfunnet. Overbygninga og produksjonsforholda, som fremdeles vil være merket av kapitalistiske metoder og organisasjonsformer, må totalt forandres under marsjen mot kommunismen. Arbeiderklassen må i større og større utstrekning bli virkelige herrer over sine egne eksistensvilkår. Men denne utviklinga vil ikke skje spontant. Å utvikle samfunnet mot kommunismen vil derfor kreve en sterk ledelse, det kommunistiske partiet, det vil kreve kontinuerlig klassekamp og det vil kreve en kontinuerlig utvikling av demokratiet.

Oppsummering

Noen synes sikkert at vi har stilt flere problemer enn vi har greid å løse. I så fall skyldes det at dette *er* vanskelige spørsmål. Det er bortimot umulig å beskrive i detalj hvordan sosialismen vil se ut og hvor fort utviklinga i retning kommunismen vil gå. Disse tinga er avhengige av hvordan samfunnet ser ut etter revolusjonen. Skal sosialismen bygges etter en langvarig økonomisk krise? Etter en periode med fascisme? Etter en verdenskrig? Vil vi være omringa av kapitalistiske land som vil boikotte oss og true med militær invasjon?

Det er disse spørsmåla, disse mulige situasjonene som bestemmer vilkåra sosialismen skal bygges på. Dette er det viktig å være klar over fordi det er et faktum at alle nye systemer som

oppstår bygges på restene av det gamle. Dette gjaldt for Sovjet, det gjelder for Kina i dag, og det vil gjelde for et sosialistisk Norge. På samme måte setter nivået for produksjonen bestemte grenser for hvor høy levestandarden kan være og hvor reelt demokratiet blir. Men vi kan likevel slå fast at sosialismen som et minimum må:

— Utvikle produktivkreftene for å bedre folks levestandard. Dette må gjennomføres ut fra en plan for samfunnet som helhet.

— Bruke disse framskrittene til bl.a. så senke arbeidstida og med dette legge grunnlaget for at folk i stadig større grad kan ta del i det politiske og kulturelle livet. Utvide det formelle demokratiet til et stadig mer reelt demokrati.

— Hele tida redusere markedet sin betydning for fordelinga av produktene, innskrenke den private eiendomsretten.

— Mobilisere det arbeidende folket til å slå ned på byråkrati og pampevelde og hindre at gamle og nye kapitalister skal rane til seg makta.

— Ha et kommunistisk parti som spiller en ledende rolle i å utvikle samfunnet mot kommunismen.

Studiespørsmål

1. Gå gjennom vanskelige ord og spørsmål til teksten.
2. Hva skiller en sosialistisk og kapitalistisk økonomi? Er Rune Slagstads modell egna til å løse motsigelsen mellom privat og samfunnsmessig produksjon?
3. Hvordan skal den sosialistiske staten styres?
Kan vi hindre at en ny utbytterklasse tar makta i den sosialistiske staten?
4. Er det mulig å reformere seg fram til sosialismen?
5. Er kommunismen utopia? Vil det ikke alltid finnes egoister som vil prøve å karre til seg mest mulig og utbytte andre?

Rød Ungdom

Vi har i denne sirkelen forsøkt å framstille det politiske grunnlaget Rød Ungdom bygger på. Vil du vite mer om Rød Ungdom anbefaler vi handlingsprogrammet vårt og Rød Ungdoms organisasjonshåndbok.

Rød Ungdoms historie

Rød Ungdoms historie går tilbake til 1963. I Idette året ble Sosialistisk Ungdomsforbund stifta som ungdomsorganisasjon til Sosialistisk Folkeparti. SF var i første rekke et opposisjonsparti til Arbeiderpartiet i utenrikspolitiske saker. SF gikk mot DNAs støtte til USA og NATO, men tok samtidig avstand fra NKP som støtta Sovjet. På denne måten forsøkte SF og SUF oå skape et «tredje alternativ» i norsk politikk. Etter hvert viste det seg at SF ikke hadde forutsetninger for å skape et slikt alternativ. Innenrikspolitisk forble det et haleheng til Arbeiderpartiet og SF støtta seg mer og mer på Sovjet i utenrikspolitikken.

Utover 60-tallet økte ungdommens politiske engasjement. Ungdomsbevegelsen fikk enorme impulser fra kulturrevolusjonen i Kina og mai-opprøret i Frankrike i 1968. På SUFs 6. landsmøte i 1969 tok ungdomsforbundet navnet SUF(m-l). På begynnelsen av 70-tallet utvikla den revolusjonære bevegelsen seg kraftig. I 1973 ble Arbeidernes Kommunistparti (marxist-leninistene) stifta, og SUF(m-l) skifta på sitt 8. landsmøte samme år navn til Rød Ungdom, og ble ungdomsforbundet til AKP(m-l). Dermed var et konsekvent revolusjonært alternativ skapt. AKP(m-l) og Rød Ungdom er det fjerde forsøket i norsk historie på å danne en revolusjonær bevegelse og et revolusjonært parti.

Rød Ungdom trengs mer enn noensinne

I dag er verdenskapitalismen inne i sin dypeste krise siden 30-åra. De to supermaktene rivaliserer om verdensherredømme og faren for en ny verdenskrig er overhengende. Vi mener

marxismen bekrefte mer for hver dag som går. Vi mener det er behov for et revolusjonært ungdomsforbund, kanskje mer enn noensinne:

— Et ungdomsforbund som kan kjempe for at brede ungdomsgrupper setter seg til motverge mot borgerskapets krise-offensiv og slår tilbake. Hindrer nedskjæringer på skole- og fritidssektoren, kjemper mot den økende arbeidsløsheten, hindrer en faglig nivåsenking i skolen og bekjemper narkotikamisbruket.

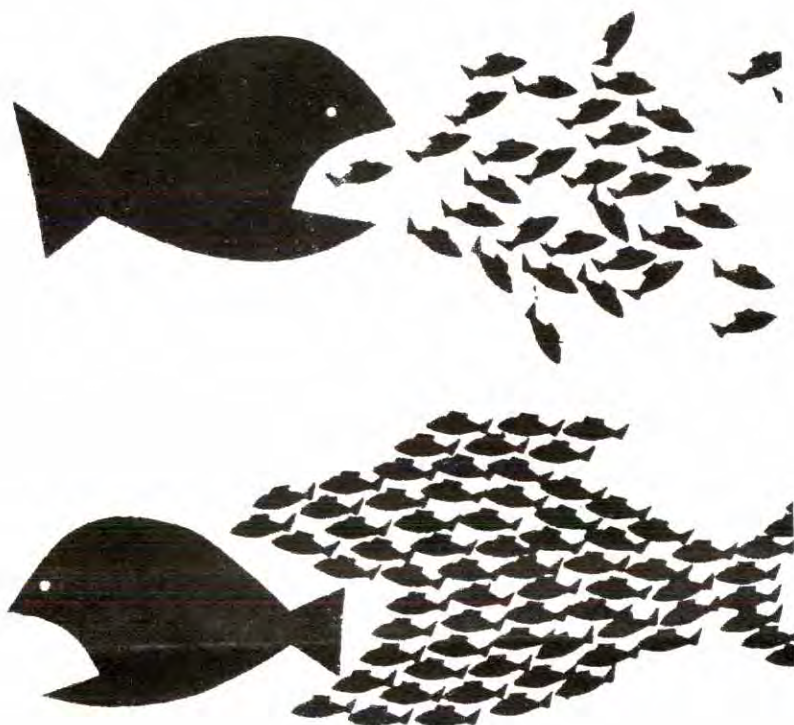
— Det trengs et opprør i skolen

— Et ungdomsforbund som kan forvandle ungdommens uro og frykt for verdenssituasjonen, til aktivt og bevisst arbeid mot krigsfaren. Et ungdomsforbund som kan reise kampen mot de to supermaktene Sovjet og USA, som forener kreftene mot Sovjets aggresjon og til forsvar av Norges nasjonale uavhengighet.

— Et ungdomsforbund som kan bryte den farlige passiviteten og oppgittheten som eksisterer blant ungdommen, og som kan gi håp om en bedre framtid, et sosialistiske Norge og et klasseløst samfunn uten kriser og krig.

Ingen annen politisk ungdomsorganisasjon i Norge kan påta seg disse oppgavene. Men da må Rød Ungdom bli større og sterkere: Få flere medlemmer.

FINN DIN Plass!

Organisering

Svært mange ungdommer i Norge oppfatter seg som progressive. De er mot de to supermaktene USA og Sovjet, er for sosialismen og støtter viktige progressive kampsaker. Men de færreste er i dag organisert. Det betyr at mange progressive ungdommer ikke har blitt en del av den *organiserte krafta* i kampen mot krig og for sosialismen i Norge. Det er for såvidt bra med sympati og støtte, men det er først når du organiserer

deg at dine meninger blir omgjort til en kraft som kan forandre verden. Til alle tider har ungdommen hatt interesse av å stå sammen. Hvis folk skal frigjøre seg fra undertrykking må de gjøre det i fellesskap. I dagens samfunn blir vi innpoda individualitet. Du skal karre deg fram som best du kan, konkurrere og strebe deg fram på bekostning av andre. Du skal være «din egen lykkes smed». Borgerskapet er tjent med at denne ideologien sprer seg. For det er bare ved at undertrykte blir splitta at de kan holdes nede. Og vi tror faktisk mange er *påvirk* av denne ideologien. Mange ungdommer kvier seg for å organisere seg. Noen mener man mister sin personlige frihet i Rød Ungdom.

Hver dag, hver time...

Hver dag, hver time, dør mennesker av sult i den tredje verden. Hver dag, hver time, dør en frigjørings soldat av supermaktenes kuler og granater. Hver dag, hver time, merker ungdommen i Norge den menneskefiendtlige kapitalismen — økende arbeidsløshet, naturødeleggelser, manglende bevilgninger til ungdomssektoren, og et vedvarende mote- og statusjag. Vi som er unge i dag må velge: Enten leve med samfunnet slik det er, hver dag, hver time bite undertrykkinga og skuffelsen i oss. Håpe og tro at kanskje du alene kan karre deg fram. Eller vi kan ta opp kampen mot urett, og for forbedringer, for et nytt og bedre samfunn. Skal vi gjøre vårt for at generasjonene etter oss skal få et mer menneskeverdig liv på denne kloden?

Skal vi reise oss og slå tilbake?

Menneskehetens frigjøring

Vi mener at det er som medlem i Rød Ungdom og den revolusjonære bevegelsen at vi kan virkeliggjøre drømmen om frihet som vi alle bærer på. Vi må innse at det først og fremst er i kampen for de undertryktes rettigheter og for hele menneskehetens frigjøring at også hvert enkelt menneske kan bli fri.

Hovedsak enig, men . . .

Dere bør på dette møtet diskutere Rød Ungdoms politikk opp mot f.eks. SU og AUFs. Vårt standpunkt er at Rød Ungdom er den eneste ungdomsorganisasjonen i Norge som kjemper mot begge supermaktene. Leser en f.eks. SUs programmer vil en se at de mener at Sovjet er «en motkraft mot imperialismen». Rød Ungdom står for en kamplinje i elevebevegelsen. AUF og Unge Høyre står i spissen for en pampepolitikk i elevorganisasjonene og har interesse av passive elever. Rød Ungdom står for marxismen-leninismen, og innad i Rød Ungdom legger vi stor vekt på å studere og forstå marxismen. Rød Ungdom er for revolusjon og et sosialistisk Norge. Rød Ungdom er ungdomsforbundet til AKP(m-l) og er en del av ml-bevegelsen i Norge.

Vi mener at hvis du i hovedsak er enig med Rød Ungdom så bør du bli medlem. Men vi mener også at *du* trenger Rød Ungdom. Gjennom diskusjoner er du med på å utforme Rød Ungdoms politikk, du vil lære mye, du får diskutert spørsmål du er opptatt av med andre og du vil lære gjennom å høre på andre argumenter og erfaringer. Du vil utvikle deg politisk. Vi mener at ml-bevegelsen er det beste forum i dag for å diskutere sosialistisk teori. Det pågår diskusjoner om erfaringer vi kan trekke fra Sovjets utarting til å bli et kapitalistisk og fascistisk land. Det føres debatter om hvordan vi i Norge skal utvikle sosialismen for at den skal sikre demokratiet og hindre en tilbakevending til kapitalismen. Du løser ingen problemer ved å stå utenfor.

En del er kanskje enig i mesteparten av vår politikk, men lurer likevel på å melde seg inn fordi det er enkeltsaker en er usikker på. Ale sånne spørsmål må dere kreve å få diskutert innad i Rød Ungdom. Men samtidig er det viktig å skille viktig fra mindre viktig. Vi lever i en krisetid der krigsfaren øker. Oppgavene for et revolusjonært ungdomsforbund står i kø for

å bli løst. Det er en tid som krever et sterkt Rød Ungdom. Vi mener at det er feil å la uenighet eller tvil på mindre saker hindre ungdommer fra å organisere seg å bli med i kampen. Vi skal også love deg at det er høyt under taket. Bare gjennom politisk kamp mellom forskjellige linjer kan vi utvikle en riktig politikk.

Demokratisk sentralisme

Demokratiet i Rød Ungdom sikres gjennom aktiv og forhåpentligvis livlig diskusjon på alle plan. Målsettinga med den demokratiske sentralismen er å utnytte hver enkelts initiativ og skaperevne, og kombinere dette med enhet og størst mulig slagkraft utad. Dette er sjølsagt vanskelig i praksis. Men det er ikke særlig demokratisk å ikke ha sentralisme. Regelen i slike organisasjoner er gjerne at alle medlemmer går rundt og har en masse meninger, men de har ingen innflytelse over organisasjonens politikk. Den er det ledelsen som bestemmer. Bare gjennom den demokratiske sentralismen kan medlemmenes vilje omsettes i aktiv handling fra organisasjonens side. Når beslutninger er fattet, skal det være sentralisme. Mindretallet må underordne seg flertallet. Demokratisk sentralisme er en linje for *handling*, for virkelig å få utretta noe. Folk som ønsker å forandre verden må organisere seg i samsvar med de oppgavene de har satt seg.

DISIPLIN ER NØDVENDIG

Kan for lite...

Noen tror at det silles svært strenge krav for å bli med Rød Ungdom, at man nærest må være allviter og kunne Marx på fingrene for å bli med. Dette er feil. De krava vi stiller er at du sympatiserer med Rød Ungdoms politikk og er villig til å arbeide for den. Rød Ungdom organiserer ungdom med ulike erfaring og ulike kunnskaper. Vi utvikler hverandre gjennom kamp og skolering. Det er ikke noe krav at en skal kjenne til marxistisk teori før en blir med. Rød Ungdom har skolering innad og vi har skolering knytta til de politiske oppavene vi jobber med. Vi er også sikker på at du vil lære mer innafor enn utafor Rød Ungdom. Vi driver diskusjoner for å lære mer, for å kunne kjempe bedre. Du står akkurat i samme situasjon som alle andre som har blitt med, det er i organisasjonen, gjennom arbeidet og studiene at du lærer stadig mer og løser vanskelige problemer.

Rød Ungdom er organisasjonen for ungdom som vil bekjempe krig, imperialismen og utbytting og som vil delta i kampen for et nytt og bedre samfunn.

Bli med i Rød Ungdom!

Studiespørsmål

1. Hvorfor tror du den politiske aktiviteten blant ungdom i Norge i dag er så liten? Kunne du sjøl tenke deg å være politisk aktiv?
2. Diskuter organisering, fordeler og ulemper ved å være organisert. Er den demokratiske sentralismen den beste organisasjonsformen? Hva må til for at den skal fungere?
3. Reis politiske motsigelser dere har til Rød Ungdom og AKP!
4. Hva hindrer deg fra å bli medlem i Rød Ungdom?

Dette er et utdrag fra Sosialistisk Ungdoms grunsirkel. Diskutér hvordan dere ser på disse uttalelsene om AKP.

**ARBEIDERNE
KOMMUNISTPARTI
(MARXIST-LENINISTENE)**

AKP(m-l)

AKP (m-l) er som NKP et stalinistisk parti. Bakgrunnen for AKP er studentopprøret i 1968, inspirasjoner fra kulturrevolusjonen i Kina, Vietnamkrigen og EEC-kampen i Norge på begynnelsen av 70-tallet. Partiets stalinisme er av Kina-varianten, og adskillig hardere enn NKPs.

AKP har støttet Kina og landets allierte i tykt og tynt, på samme måte som NKP har gjort med Sovjet. I virkeligheten er disse stalinistiske forbildene ikke så ulike.

AKP forsvarer Stalin åpent, noe NKP ikke gjør. Og AKP har programfestet at det er den norske arbeiderklassens fortropp, som skal ha ledelsen i revolusjonen og under sosialismen. Partiets interesser settes foran arbeiderklassens interesser, som når AKP gjennom åra har ødelagt mange kampsaker ved sekteriske forsøk på å ta ledelsen og dermed vinne egen fordel i fronter o.l.

Prinsippet om demokrati og sentralisme i partiet er hos AKP blitt forvrengt til at det ikke er demokrati i det hele tatt, men et basant sentralkomitediktatur. Mangelen på demokrati har ført til at partiet har gjort mange store feil i politikken.

AKPs stalinisme: At de legger vekt på det nasjonale fellesskapet på tvers av klasseskiller, underleggelsen under Kina, den ensidige kampen mot Sovjet, osv. førte til at partiet utover i 70-åra ble en støtte for norsk og dermed vestlig militarisme og imperialisme. For-

Støtter AKP Kina "i tykt og tynt"?

I AKPs prinsippprogram står det: Dette (sosialismen) krever at arbeiderklassen har en egen politisk organisasjon som kan lede kampen for revolusjonen. AKP(m-l) er dannet for å fylle denne oppgaven."

Legger AKP vekt på "det nasjonale fellesskapet"?

Har AKP blitt en støtte for vestlig militarisme og imperialisme?

svaret av det kapitalistiske Norge mot Sovjet, har ført til at de toner ned kampen mot norsk NATO-medlemsskap, og de har gått mot de fleste nedrustningstiltak og fredsbevegelser.

Dette klassem samarbeidet med borgerlige, krigshissende krefter må til sjuende og sist komme i konflikt med at partiet støtter kampen mot de samme borgerlige kreftene i den daglige klassekampen.

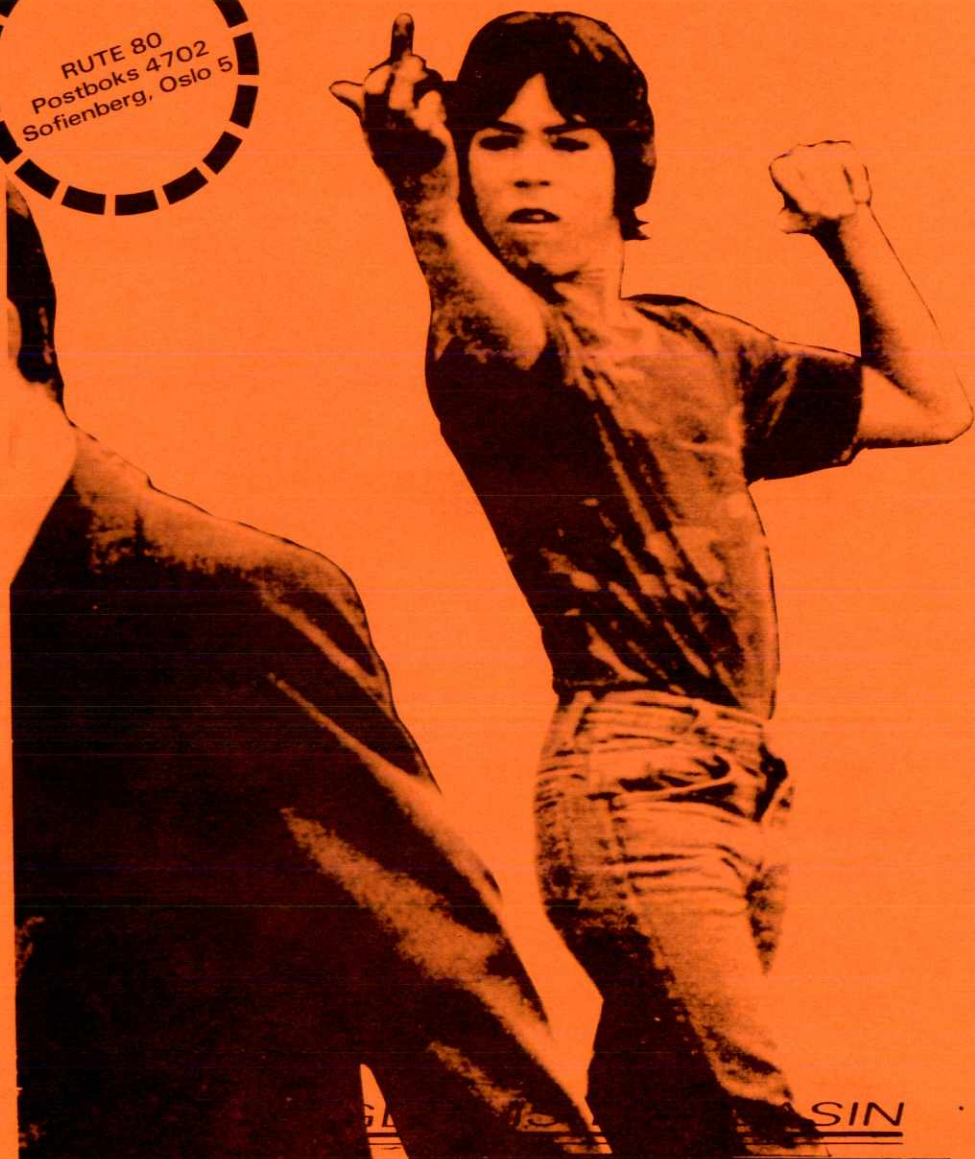
AKP har stått såpass sterkt som de har gjort (største maoistparti i Europa). fordi de har deltatt i og støttet arbeiderklassens kamp i streiker, demonstrasjoner, osv. De har dermed knyttet til seg mange kampvillige og erfarne folk, og har fått en del innflytelse i arbeiderklassen. Men partiet har siden 1980 vært inne i en dyp krise. Det har vært motsetninger omkring de nasjonalistiske strømningene i partiet, opposisjon mot manglende par-tidemokrati, uenighet om forsvarspolitikken og om prioriteringa av det faglige arbeidet. AKP har derfor blitt klart svekket.

Fører AKP en klasse-samarbeidspolitikk?
Sammenlign med DNA og SV.

«At det finnes et revolusjonært ungdomsforbund i Norge er ingen sjølsagt ting. Noe slikt fantes ikke da jeg var tenåring. Derfor meldte jeg meg inn i AUF, og blei ekskludert (av Bjartmar Gjerde). Rød Ungdom gir deg et tilbud om å gå inn i en organisasjon som vil slåss mot kapitalismen du står oppe i, mot krigen som truer. Gå inn! Synes du tilbudet er for dårlig, kan du alltid rusle ut igjen. Det du kan være sikker på er at det ikke er typer som Gjerde som har makta der, men typer som likner deg sjøl.»

JON MICHELET

RUTE 80